

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**ERASMUS PROGRAMI ÇERÇEVESİNDE
TÜRKİYE'DEN YURTDIŞINA GİDEN VE
YURTDIŞINDAN TÜRKİYE'YE GELEN YABANCI
ÖĞRENCİLERİN SOSYAL UYUMLARININ
KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Nermin BİLİCİ**

**Danışmanı
Prof.Dr. Ülker Meral ÇULHA**

İstanbul – 2016

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**ERASMUS PROGRAMI ÇERÇEVESİNDE
TÜRKİYE'DEN YURTDIŞINA GİDEN VE
YURTDIŞINDAN TÜRKİYE'YE GELEN YABANCI
ÖĞRENCİLERİN SOSYAL UYUMLARININ
KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Nermin BİLİCİ**

**Danışmanı
Prof.Dr. Ülker Meral ÇULHA**

İstanbul – 2016

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

.....Psikoloji.....Anabilim/Anasanat Dalı Uygulamalı Psikoloji Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi .....Nermin Bilici..... tarafından hazırlanan
“Erasmus Programı Gorsevesinde Türkiye’den Yurtdışına Giden ve Yurtdışından Türkiye’ye
Gelen Tabanca Öğrencilerin Sosyal Uyumlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi.....”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 16. / . 02 2016

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Lülker Meral GULTHA.....

Danışman: Halice.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SATINER.....

.....Halice.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Orhan DOĞAN.....

.....Beykent.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: .....

.....Üniv. .... ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi: .....

.....Üniv. .... ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

.....
.....
.....

ÖNSÖZ

Bu tezin başarıyla tamamlanması sürecindeki destek ve yardımları için danışman hocam Prof.Dr. Ülker Meral Çulha'ya ve jüri üyelerine teşekkür ederim.

Haliç Üniversitesi'nin Uluslararası Ofisi aracılığıyla görüştüğüm Erasmus öğrencileri teze en önemli katkıyı sorularımı yanıtlayarak yaptılar. Onlara da teşekkürler.

En büyük şükranlarımı borçlu olduğum, yaşamım boyunca koşulsuz sevgilerini, inanç ve desteklerini gördüğüm, varlıkları ile hayatıma maddi ve manevi güç veren, değer katan başta annem ve babam olmak üzere ailemin üyeleri, özellikle de abim Mücahit ve ablam Zeliha'ya gönül dolusu teşekkürler.

İstanbul 2016

Nermin BİLİCİ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
KISALTMALAR LİSTESİ.....	IV
TABLolar LİSTESİ.....	V
ÖZET.....	VI
ABSTRACT.....	VIII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.3. Alt Problemler.....	2
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Sayılıtlar.....	4
1.6. Sınırlılıklar	4
2. İLGİLİ LİTERATÜR.....	5
2.1. Erasmus Programı.....	5
2.1.1.. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları.....	5
2.1.2. Erasmus Programı'nın Amacı ve Hedef Kitlesi.....	6
2.1.3. Erasmus+ Nedir?.....	7
2.2. Sosyal Uyum.....	8
2.2.1. Uyum Kavramı.....	8
2.2.2. Sosyalleşme ve Sosyalleşme Süreci.....	9
2.2.3. Uyma Türleri.....	11
2.2.4. Yabancı Öğrencilerde Uyum.....	12
2.2.5. Oryantasyon.....	13
2.2.6. Yalnızlık ve Yabancılık Duygusu	13
2.2.7. Kültür Şoku.....	14

2.2.8. Önyargı.....	17
3.YÖNTEM	18
3.1. Araştırmanın Modeli	18
3.2. Evren ve Örneklem	18
3.3. Veri Toplama Araçları	18
3.3.1. Demografik Bilgi Formu.....	18
3.3.2. Görüşme Formu	22
3.4. Verilerin Değerlendirilmesi	22
4. BULGULAR VE YORUMLAR	23
4.1.Kültür Şoku İle İlgili Bulgular.....	23
4.2.İngilizce İle İlgili Bulgular.....	25
4.3.Önyargı ve Ayrımcılık İle İlgili Bulgular.....	27
4.4.Yalnızlık, Yabancılık Duygusu ve Memleket Özlemi İle İlgili Bulgular.....	29
4.5 Yemek, Barınma ve Güvenlik İle İlgili Bulgular.....	30
4.6. Sosyal Uyum İle İlgili Bulgular.....	33
4.7.Erasmus Programının Sosyal Uyuma Katkıları ile İlgili Bulgular.....	40
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	46
5.1. Sonuç	46
5.2. Öneriler	53
5.2.1. Öğrenciler İçin Öneriler	53
5.2.2. Uygulamacılar İçin Öneriler.....	54
5.2.3. Araştırmacılar İçin Öneriler	54
KAYNAKLAR.....	55
EKLER.....	58
ÖZGEÇMİŞ.....	64

KISALTMALAR

Akt. : Aktaran

Diğ. : Diğ.eri

ESN : Erasmus Student Network

E.Y.D.K. : Erasmus Yoğunlaştırmış Dil Kursu

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1: Yabancı öğrencilere ait demografik bilgiler.....	20
Çizelge 2: Türk öğrencilere ait demografik bilgiler.....	21

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı: Nermin BİLİCİ

Anabilim Dalı: Psikoloji

Programı: Uygulamalı Psikoloji

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Ülker Meral ÇULHA

Tez Türü ve Tarih: Yüksek Lisans - Haziran 2016

ERASMUS PROGRAMI ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'DEN YURTDIŞINA GİDEN VE YURTDIŞINDAN TÜRKİYE'YE GELEN YABANCI ÖĞRENCİLERİN SOSYAL UYUMLARININ KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırma, Türkiye’de 2004 yılından beri uygulanmakta olan bir AB eğitim programı olan Erasmus programına katılan öğrencilerin sosyal uyum süreçlerini Türkiye’den giden öğrenciler ve Türkiye’ye gelen yabancı öğrenciler olarak karşılaştırmalı incelemesi açısından önemlidir. Çalışmanın ana evrenini Erasmus programı çerçevesinde Türkiye’den Avrupa’ya giden Türk öğrenciler ve Türkiye’ye gelen yabancı öğrenciler oluşturmaktadır. Örnekleme ise Haliç Üniversitesi’nde öğrenim gören Türkiye’den Avrupa’ya giden 10 Türk öğrenci ve Türkiye’ye gelen 10 yabancı öğrenci oluşturmaktadır. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada öğrencilerle yüz yüze görüşme tekniği ve yarı yapılandırılmış sorular kullanılmıştır. Veri toplama tekniği olarak; yarı yapılandırılmış Görüşme Formu ve Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Görüşme Formu aracılığıyla elde edilen verilerin transkriptasyonu yapılarak içerik analizi yapılmıştır. Bu araştırma ile elde edilen sonuçlar, kültür şoku, dil sorunları, yemek, barınma, güvenlik, önyargı ve ayrımcılık, sosyal ve kişisel uyum, memleket özlemi, Erasmus’un katkıları alt başlığıyla ele alınmıştır. Buna göre Türk öğrencilerin kültür şokunu yabancı öğrencilere kıyasla

daha çok yaşadığı, memleket özlemi çektikleri, yabancı dil İngilizce pratiklerinin yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Yabancı öğrencilerin genel olarak tüm alanlarda daha az problem yaşadıkları anlaşılmaktadır. Erasmus öğrencilerinin karşılaştıkları sorunların sosyal uyumlarına çözümünde ev sahibi ve misafir olunan üniversitelerin yaptıkları oryantasyon programlarının katkısı büyüktür. Erasmus programı süresince yaşanan sosyal uyumun karşılaştırmalı incelenmesinin hem öğrencilere hem de uluslararası ilişkiler ofislerine kendi kurumlarını diğer kurumlarla kıyaslama imkanı sağlayarak rehberlik edeceği düşünülen önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Erasmus, Değişim/Yabancı Uyruklu Öğrenci, Sosyal Uyum,

BASIC INFORMATION

Name: Nermin BİLİCİ

Department: Psychology

Field: Applied Psychology

Thesis Advisor: Prof. Dr. Ülker Meral ÇULHA

Type and Date of Thesis: Master of Arts - June 2016

A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE ADAPTATION PROBLEMS OF THE ERASMUS PROGRAM'S INTERNATIONAL STUDENTS IN TURKEY AND TURKISH ERASMUS STUDENTS IN OTHER COUNTRIES

ABSTRACT

This study compares the social adaptation of international students in Turkey and Turkish students in other countries. All the student subjects were participants in the Erasmus program, an educational exchange program sponsored by the European Union. The sample group was selected from among Haliç University students who had gone abroad with the program and international students who had come to Haliç. Both student groups consisted of 10 individuals. This qualitative study employed face-to-face interviews and a semi-structured questionnaire. Each student was given an information sheet about the project and then asked to provide basic information about themselves via a data sheet. The interviews were later transcribed and subjected to content analysis. Research results are presented under the following headings: culture shock, language problems, food, housing, personal security, prejudices and discrimination, social and personal adaptation, homesickness, and the contributions of the Erasmus program itself. The findings show that the Turkish students experienced greater culture shock compared to the international students, felt a greater degree of homesickness, and tended to find their English language competence insufficient. International students in Turkey, on the other hand, experienced fewer problems. One of the conclusions of this study is that the quality

of orientation programs provided by the host institution plays a significant role in the successful adaptation of Erasmus students. Comparative study of the adaptation of the two groups of Erasmus students thus provides useful guidelines and diagnostic tools for both students and international offices at the host institutions. The thesis concludes with a set of suggested best practices for institutions engaged in international exchanges.

Keywords: Erasmus, Exchange/international students, Adaptation

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Socrates programının alt eylem alanlarından biri olan Erasmus programı, karşılıklı öğrenci ve akademisyen değişimine olanak tanıyan değişim programıdır. Program temelde yüksek öğretim alanında faaliyet gösterir. Program kurumlar arası yapılan çeşitli anlaşmalar sayesinde öğrenci ve akademisyen değişimine olanak tanır. Öğrenci değişim programlarının faaliyetleri neticesinde öğrenciler farklı ülkelerde, belirli süreler içerisinde eğitim görebilmektedirler. Yapılan bu değişimler vasıtası ile farklı ülkelere gelmiş olan öğrenciler bir arada olmanın yanı sıra ülkelerinin ve kültürlerinin sınırlarını da aşarak birbirleri ile iletişimde bulunmaktadır. Kültürlerarası diyaloglar bu şekilde güçlenmektedir (Sancak, 2009).

Çok çeşitli ülkelere yüksek öğrenim görmek üzere ülkemize gelen öğrencilerin Türkiye'deki şartlara kısa sürede uyum sağlayabilmeleri kolay olmamaktadır. Elde ettikleri eğitim öğretim imkânından en üst düzeyde yararlanabilmeleri için buldukları toplumun sosyo-kültürel ortamına alışmaları, ancak yaşanan zorlukların ortadan kaldırılması yönündeki gayret ve çabalara bağlıdır. Bu bakımdan bu konuda yapılacak çalışmalar da ayrıca önem kazanmaktadır (Allaberdiyev, 2007; Akt:Özçetin, 2013).

Annaberdiyev'e (2006) göre yeni bir kültürle tanışmanın getirdiği sıkıntı, güvensizlik ve belirsizlik aşikârdır. Bu kültürle yaşamak yeni yetilerin, farklı bir düşünme biçiminin ve sorunları çözmeye yönelik yeni bir bakışın edinilmesini gerektirmektedir. Bu da zaman alıcı olabilmektedir (Akt:Aliyev ve Öğülmüş, 2015).

Uyum veya ortama uyma, Tomanbay (1999: 284) tarafından şöyle tanımlanmaktadır: "Bireyin varolan kültür tarafından onaylanan amaç ve araçları, o kültürün davranış kalıplarını elinden geldiğince benimsemesi durumu. Çevresiyle istendik biçimde yaşayabilmek için uygun olanı yapma"sıdır (Akt:Özçetin, 2013).

Bireyin uyumlu olması demek ise karşılaştığı sorunlara doğrudan doğruya savaş açabilmesi; karşısına çıkan engelleri hoşgörü ile kabullenebilmesi; amaca

ulaşabilmek için akla uygun bir yol tutması; başkalarının arkadaşlığından hoşlanması ve onlarla iyi ilişkiler kurması demektir. Bireyin uyum davranışları kendine haz verir; onu verimliliğe yöneltir; başarılı yapar ve kendini değerli bulmasına yardımcı olur. Diğer yandan uyumsuzluğunda ise sorunlarına çözüm bulamaz, başarısızlığa uğrar ve daha derin düş kırıklıklarına ve çatışmalara düşer (Başaran, 1991: 201-202; Akt:Özçetin, 2013).

Kültürün, insanın insanlaşmasında ve toplumsallaşmasında en önemli etken olduğu ifade edilmektedir (Yılman, 1990: 73; Akt:Özçetin, 2013).

Öğrenci değişim programları ile öğrenimlerini farklı ülkelerde sürdüren uluslararası öğrencilerin yaşadıkları sorunların başında kültür şoku ve yeni kültüre uyum sorunu gelmektedir (Coşkunserçe, 2014:17).

1.2. Problem Cümlesi

Erasmus Programı çerçevesinde Türkiye'den yurtdışına giden ve yurtdışından Türkiye'ye gelen Avrupalı öğrencilerin sosyal uyumları nasıldır?

1.3. Alt Problemler

Uluslararası öğrencilerin yaşadıkları uyum sorunları şu alt başlıklar altında ele alınacaktır. Kültür şoku, dil sorunları, yemek kültürü, barınma, önyargı ve ayrımcılık, sosyal ve kişisel uyum ve diğer sorunlar. Bu araştırma, Türkiye'de 2004 yılından beri uygulanmakta olan bir AB eğitim programı olan Erasmus programına katılan öğrencilerin sosyal uyumlarını Türkiye'den giden öğrenciler ve Türkiye'ye gelen Avrupalı öğrenciler üzerinden karşılaştırmalı olarak incelenmesi açısından önemlidir.

Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranacaktır:

Kişisel ve Sosyal Uyum

1. Gidilen ülkenin öğrencilerin sosyal uyumuna katkısı ne olmuştur?
2. Erasmus öğrencilerine yönelik oryantasyon programları misafir olunan üniversite tarafından yapılmış mıdır? Bu öğrencilerin kişisel ve sosyal uyumlarına nasıl etki-katkı sağlamıştır?

3. Öğrencilerin yabancı arkadaş edinme becerilerinin kişisel ve sosyal uyumlarına etkisi nedir? Arkadaş edinme süreçleri öğrencilerin sosyal uyumlarını ne derece etkilemiştir?

4. Öğrencilerin okul içi ve okul dışı sosyal aktivitelere katılmasının sosyal uyuma etkileri var mı? Varsa nasıldır?

Yabancı Dil-İngilizce

5. Yabancı dilin yeterliliği nedir ve karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Kültür Şoku

6. Öğrenciler kültür şoku yaşamış mıdır ve sosyal uyumlarına etkisi nasıl olmuştur?

Önyargı-Ayrımcılık

7. Öğrenciler Erasmus programı süresince etnik, dini, kültürel nedenlerle önyargı ve ayrımcılık ile karşılaşmış mıdır? Eğer evet ise bu olumsuz tecrübenin sosyal uyuma etkisi nasıldır?

8. Dış görünüm nedeniyle bireysel bir önyargı ile karşılaşmış mıdır?

Memleket Özlemi, Yabancılık Hissi, Yalnızlık

9. Öğrenciler Erasmus programı süresince yabancılık duygusu ve memleket özlemi çektiler mi? Sosyal uyumlarını ne yönde etkilemiştir?

Yemek-Barınma-Güvenlik

10. Öğrencilerin yaşadığı mekanların (ev-yurt-diğer) sosyal uyuma etkileri nedir?

11. Öğrencilerin yaşadığı yerde kendilerini güvende hissetmelerinin sosyal uyuma etkisi nedir?

12. Öğrenciler farklı yemek kültürü ile karşılaştıklarında sorun yaşadılar mı? Yaşadıkları yemek sorununun sosyal uyuma etkisi ne olmuştur?

Erasmus Programının Sosyal Uyuma Katkıları

13. Erasmus programının öğrencilerin sosyal uyumları açısından kişisel katkıları nelerdir?

14. Erasmus Program öncesi ve program sonrası karşılaştırıldığında farklı kültürlere bakış açısından yaşanan değişimler nelerdir?

15. Erasmus programının beğenilen ve beğenilmeyen özellikleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Türkiye’de 2004 yılından beri uygulanmakta olan bir AB eğitim programı olan Erasmus programına katılan öğrencilerin sosyal uyumlarının Türkiye’den giden öğrenciler ve Türkiye’ye gelen Avrupalı öğrenciler olarak karşılaştırmalı incelenmesi açısından önemlidir.

1.5. Sayıtlar

1. Öğrencilerin demografik bilgi formunu doldururken eksiksiz ve gerçek bilgileri paylaştığı varsayılmıştır.
2. Öğrencilerin görüşme sorularını ciddiye ve içtenlikle, gerçek görüşlerine göre cevapladıkları varsayılmıştır.
3. Uzman görüşlerinden yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanan Erasmus programına katılan Türk ve Avrupalı öğrencilerin sosyal uyumlarının karşılaştırmasına yönelik görüşme sorularının araştırma problemini aydınlatacak nitelikte olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Yapılan araştırmanın çalışma grubu 2014-2016 yılları arasında İstanbul’da özel bir üniversite olan T.C. Haliç Üniversitesi’nde öğrenim gören ve Erasmus programına katılmış 10 öğrenci ile sınırlıdır.
2. Erasmus programına katılmak üzere Avrupa’nın çeşitli ülkelerinden T.C. Haliç Üniversitesi’ne gelen 10 Avrupalı öğrenci ile sınırlıdır.
3. Araştırma sonucunda elde edilen veriler; mülakat (görüşme) sorularına verilen cevaplar ve kullanılan tekniklerle sınırlıdır.
4. Öğrencilerin yorumları Erasmus programına katılmak için gidilen ülkeden etkilenmiştir.

2. İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. ERASMUS PROGRAMI

Erasmus Programı'nın Oluşum Süreci

Erasmus Programı, yüksek öğretimde kaliteyi artırmak ve Avrupa boyutunu geliştirmek amacıyla oluşturulmuştur. Üniversitelerin dış dünyaya açılması, diğer üniversitelerle ilişkilerini güçlendirmesi, öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğinin sağlanması ile değişimin gerçekleşeceği ifade edilmektedir. Erasmus Programı'nın yüksek öğretimde belirlediği hedefler ile bu alandaki ilk büyük Avrupa Programı olduğu belirtilmektedir.

Erasmus Programı, Sokrates Programı'nın kapsamında yer alsa da, çok daha eski bir programdır. Üniversitelerarası ilişkileri güçlendirmek amacıyla yapılan çalışmaların 1976 yılından bu yana yürütüldüğü belirtilmektedir. 1976 ve 1986 yılları arasında üniversiteler arasındaki ilişkileri güçlendirmek için öğretim elemanı ve öğrenci değişimini gerçekleştirmek amacıyla ortak çalışma programları oluşturulmuştur. Bu çalışmalar Erasmus Programı'nın oluşmasına zemin hazırlamıştır (Ağrı, 2006).

2.1.1. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları

Avrupa Birliği, eğitim politikasını, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları başlığı altında inceleyeceğimiz ve temelde üçe ayrılan projeler bütünü kapsamında yürütülmektedir. Bu üç alt programda da bir takım proje çağrıları kamuoyuna duyurulmakta ve Avrupa vatandaşları yaptıkları başvurularla bu programların hayat bulmasına yardımcı olmaktadır. Bu programlara 25 Avrupa Birliği ülkesi, 3 aday ülke yani Bulgaristan, Romanya ve Türkiye, 3 Avrupa Serbest Ticaret Birliği ülkesi yani İzlanda, Lihtensteyn ve Norveç katılabilmektedir. Toplam 31 ülke, 3 alt programın tamamında eşit haklara sahiptir. Ülke vatandaşları projelerden doğan haklarda eşittirler.

1 Nisan 2004 tarihinde ise Avrupa Komisyonu ile bir mutabakat zaptı imzalanmış ve Socrates, Leonardo da Vinci ve Socrates programları için Türkiye bir program ülkesi olmuştur (Tanyeri, 2006).

2.1.2. Erasmus Programı'nın Amacı ve Hedef Kitle

Avrupa Yüksek Öğretim Alanı'nı oluşturulmayı amaçlayan Bologna sürecinde yüksek öğretime yönelik belli başlı ilkeler benimsenmiştir. Bologna sürecinde üzerinde durulan bu temel ilkeler, AB'nin 1980'li yıllardan bu yana yüksek öğretimde rekabeti artırmak amacıyla geliştirdiği ilkelerdir. Hareketlilik, değişimin önündeki engellerin kaldırılması, yüksek öğretimin uluslararası hale gelmesi, iki aşamalı yüksek öğretim, yüksek öğretimde kalite, şeffaflık ve esneklik bu ilkeleri ifade etmektedir. Yüksek öğretimin, kalifiye insan kaynaklarının oluşmasında, bilimsel yeniliklerin yayılmasında, rekabette yeni şartlara uyum sağlamada ve yeni nesillerin "Avrupa Vatandaşı" olarak yetişmesinde büyük rol oynadığı belirtilmektedir.

Erasmus Programı'nın amaçları incelendiğinde ise Bologna sürecinde belirlenen temel ilkelerle örtüştüğü görülmektedir. Erasmus Programı'nın amaçları şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Avrupa'da yüksek öğretimin kalitesini artırmak ve eğitimin bu aşamasında yapılan tüm faaliyetlere Avrupa boyutu katmak,
- Avrupa'daki üniversiteler arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişimiyle birlikte işbirliğini geliştirmek,
- Avrupa'daki farklı üniversitelerin bir araya gelerek ortak çalışmalar yapmalarını sağlamak ve bu çalışmaların diğer üniversitelerde de yaygınlaşmasını desteklemek,
- Yapılan tüm bilimsel çalışmaların ve örnek uygulamaların sonuçlarının uzmanlık ağları ile tüm Avrupa'ya yayılmasını sağlamak,
- Müfredat geliştirme çalışmaları ile üniversitelerin müfredatlarını uyumlu hale getirmektir.

Erasmus Programı, Sokrates Programı'na dahil olduğu için katılımcı ülkeler aynıdır. Erasmus Programı hedef kitlesi itibarıyla üniversiteler üzerinde odaklanmıştır. Ancak

üniversite dışındaki yüksek öğretim kurumlarının ve üniversite sonrası eğitim kurumlarının katılımına da açıktır. Programın hedef kitlesini üniversite öğrencileri ve öğretim elemanları oluşturmakla birlikte, üniversitelerde ve diğer yüksek öğretim kurumlarında bulunan idari personelin de programdan faydalanması sağlanmıştır (Ağrı, 2006).

Erasmus programı ile 1987'den günümüze kadar 1,5 milyondan fazla yüksek öğretim öğrencisi, başka bir Avrupa ülkesinde öğrenim hayatının bir dönemini geçirmiş; o ülkenin insanlarını ve kültürünü de tanıma imkanı elde etmiştir. Program 2012 yılı itibariyle 3 milyon öğrencinin Erasmus öğrencisi olmasını hedeflemektedir <http://www.ua.gov.tr/programlar/hayatboyu-ogrenme-programi/erasmus-programi> (Akt: Şahin, 2013).

2.1.3. Erasmus+ Nedir?

Erasmus programı üniversite öğrencilerinin Avrupa ülkelerinde eğitim almasını sağlayan bir değişim programıdır. Aynı zamanda üniversitede tam zamanlı görev yapmakta olan personele yurtdışında eğitim alma veya ders verme olanağı sağlar. 2007-2013 yılları arasında LLP Erasmus ismiyle devam eden program 2014-2020 yılları arasında Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen diğer tüm programları da çatısı altında toplayarak Erasmus+ adı altında devam edecektir.

Daha önceki dönemde Türkiye sadece Avrupa Birliği üyesi ülkeler ile öğrenci yada personel değişimi faaliyetinde bulunmaktaydı. Yeni dönemde en belirgin farklar arasında artık Türk üniversitelerinin Avrupa Birliğine aday ülkelerle yada aday veya üye olmayan diğer Avrupa ülkeleriyle değişim gerçekleştirebilecek olması yer almaktadır. Erasmus+ döneminde Avrupa Komisyonu tarafından belirlenecek olan Avrupa dışındaki bölgelerde yer alan ortak ülkelerle değişim yapılacak olması diğer en önemli yenilik olarak dikkat çekmektedir.

Erasmus+ döneminde hareketlilik faaliyetleri yine önceki döneme benzer olarak tanımlanmıştır:

- 1) Öğrencilerin hareketliliği kapsamında yurtdışında ortak bir üniversitede eğitim dönemi veya öğrenim

- 2) Öğrencilerin hareketliliği kapsamında yurtdışında bir şirkette veya herhangi ilgili bir işyerinde staj
- 3) Personel hareketliliği kapsamında ders verme dönemleri
- 4) Personel hareketliliği kapsamında eğitim alma dönemleri
(kaynak: <http://www.ktu.edu.tr/ofinaf-erasmusgenelbilgi>)

Erasmus Plus, şu anda yürürlükte olan AB programlarından farkı, uygulamaları eğitim alanlarına ayırarak değil, temel faaliyetler olarak ele alan bütünleşik bir program olmasıdır. Erasmus Plus uygulamalarından 2014-2020 yılları arasında beş milyona yakın bireyin faydalanması beklenmektedir (Çetin, 2013).

Erasmus Plus Faaliyet Süreleri Ne Kadardır?

Faaliyetin süresi faaliyet türüne göre değişmektedir:

- Eğitime yönelik öğrenci hareketliliğinde; 3 ila 12 ay
- Staja yönelik öğrenci hareketliliğinde; 2 ila 12 ay
- Ders vermeye/Eğitim almaya yönelik personel hareketliliğinde; seyahat süreleri hariç 2 günden 2 aya kadar olabilir. Her durumda, ders vermeye yönelik bir faaliyet haftalık ya da daha kısa süreli kalıplarda en az 8 saatlik bir ders verme faaliyeti içermelidir.

(Kaynak:<http://ua.gov.tr/programlar/erasmus-program%C4%B1/y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim-program%C4%B1/%C3%B6%C4%9Frenme-hareketlili%C4%9Fi>)

2.2. SOSYAL UYUM

2.2.1. Uyum Kavramı

Uyum, bireyin hem kendisi ve hem de çevresi ile sağlıklı ilişkiler kurabilmesi ve kurduğu bu ilişkileri sürdürebilmesidir (Kurç, 1989- Özgüven 1991; Akt: Aras, 2015).

Kişisel Uyum: Bireyin içsel dünyasında sağlamaya çalıştığı uyumdur. Aynı zamanda bireyin sosyal çevrenin ilgi, istek ve değişimlerine uygun tutum ve davranışlar sergilemesi kişisel uyumla ilgilidir (Cüceloğlu, 1997; Akt: Aras, 2015).

Sosyal Uyum: Bireyin sosyal çevresi ile uyum sağlamasıdır. Uyum sağlayabilmesi için de birtakım sosyal uyum becerilerine sahip olması gerekir. Sosyal uyum becerilerini; iletişim becerileri, kişilerarası ilişki becerileri, kendi kendini gerçekleştirme becerileri olarak ayırmak mümkündür (Tapmaz, 2012; Akt: Aras, 2015).

2.2.2.Sosyalleşme ve Sosyalleşme Süreci

Sosyalleşme Kavramı: Bir sıfat olarak sosyal kelimesi 14. yy. Orta dönem Fransızca'sında "arkadaşlık, hoşgörü" ile anlatılmış ve "müttefik, ortak" anlamında kullanılmıştır. Kelimenin kökünün Latince'deki "socialis" kelimesinde geldiği ve "birleşmiş, başkaları ile yaşam" anlamında kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.

Sosyalleşme insanı sosyal sistemin bir üyesi haline getiren süreçtir.

Sosyalleşme kavram olarak bazı kaynaklarda "toplumsal kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan, ailede başlayıp diğer birincil ve ikincil gruplar yoluyla devam eden, fertlerin içine doğdukları toplumun adet, gelenek, din, değer, bilgi ve becerilerini kazanmalarını içeren bir süreç" olarak ele alınmaktadır.

Birey sosyalleşme sürecinde bir yandan toplumla uyum içinde yaşamak için toplumsal kuralları benimseyerek öteki bireylere benzerken, diğer yandan doğuştan getirdiği gizil güçlerinin temeli üzerinde onu diğer bireylerden ayıran kişilik niteliklerini kazanır ve geliştirir. Bu sürece "bireyin sosyalleşmesi" ya da "sosyal gelişme" adı verilir (Coşkun, 2012:231).

Toplum içinde gelişen toplumsal değerler, normlar ve yaşantı tarzlarından oluşan kültürün kuşaktan kuşağa öğrenme yoluyla geçiş daha doğrusu aktarılma sürecine "sosyalleşme" (toplumsallaşma) denmektedir.

Sosyalleşme süreci sayesinde, toplum kültürü, topluma katılan yeni kuşaklara, yeni insanlara aktarılmakta, böylece kültürün sürekliliği sağlanmaktadır. İnsan sosyalleşme süreci sayesinde toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini, düşünme biçimlerini öğrenerek, toplumsal kültürle bütünleşmekte ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilmektedir.

Toplumsal öğrenme süreci, sadece çocukluk ve yaşlılık arasındaki farklı aşamalarda değil; aynı zamanda bir kültürden, bir sosyal statüden veya bir meslekten diğerine hareket eden kişilerde de görülür (Oktay, 2000:136).

Sosyalleşmenin Fonksiyonu

İnsanın, toplumun bir bireyi haline gelmesindeki en büyük etken, toplumsal ilişkilerin kurulmasının öğrenilmesidir. İnsan, toplumu oluşturan diğer insanlarla kurduğu ilişkiler sonucunda, “toplum içinde varlığını nasıl sürdüreceğini ilişkin bilgileri, bir başka deyişle toplumsal yaşama uyumu etkin biçimde öğrenir”.

Sosyalleşmenin, kişiyi, toplumun katılımcı üyesi haline getiren bir süreç olduğunu söyleyebiliriz. Sosyalleşmeyi ömür boyu süren kültürleme bağlamında değerlendirirsek, kişinin sosyal hayata uyum sağlamasını gerektiren her durumda sosyalleşmeye ihtiyaç duyacağını; yani sosyal uyum sağlamak için, ortaya çıkan yeni durumlara ve ihtiyaçlara cevap verecek şekilde yeniden “öğrenme” sürecinden geçmesinin gerektiğini belirtmeliyiz (Oktay, 2000:136).

Sosyal Etki ve Uyma Kavramları

İnsanların birbirine benzeyen ve benzemeyen birçok yönü vardır. Farklı yönler insanların çeşitliliği kadar eğilimlerin çeşitliliğine de bağlıdır. Davranış, tutum, duygu, düşünce ve değerlerdeki sınırsız çeşitlilik buna delil oluşturur.

“Çeşitlilik o kadar çoktur ki, bir kültürün üyeleri dikkatlice gözden geçirilip incelendikçe, bir başka kültürde yaşamayı güç bulurlar”.

“Bir kültürün üyeleri arasındaki benzerlikler; benzer köken, yaşantı ve öğrenmelerden kaynaklanır. Uyma davranışı bu bağlamda düşünülürse, bir toplumda görülen ve uyma adı verilen davranış ve inanış benzerliğinin çoğu ihtiyaç ve öğrenme sonucudur” (Coşkun, 2015:104-105).

Sosyal Davranış

İnsanın toplum içinde yaşayan, toplumu etkileyen ve ondan etkilenen yönü bulunmaktadır. Davranış ve tutumlarının büyük bir bölümü sosyal çevrenin etkisiyle oluşur. İçinde yaşadığı toplumun, kültürün beklentilerine uygun davranır. İnsanın içinde yaşadığı toplumdan etkilenerek toplumun beklentilerine uygun tepkide

bulunmasına sosyal davranış denir. Uyma davranışı, bireyin çeşitli etkilerle yaşadığı toplumun normlarına uygun biçimde davranmasıdır (Coşkun, 2015:104-105).

Uyma Davranışı

Kişinin davranış özgürlüğünü vurgulayan değer yargıları ve toplumsal ilişkileri devam ettirebilme çabası olarak anlaşılmalıdır. *Uyum* (toplumsal yaşam için gerekli olan kuralların yerine getirilmesinde gösterilen esneklik ve uyumluluk) ve *uyma* (toplumsal etki ve baskıya boyun eğme) paradoksunu yaratır.

Toplumsal uyumun sosyal psikolojideki belirli bir şekline *uyma davranışı* denir. Uyma davranışı, bir bireyin, davranış ve görüşlerini gerçek veya hayali bir baskı aracılığıyla değiştirmesi ve baskı yönüne doğru uyum göstermesi biçiminde tanımlanmaktadır. Uyma davranışının derecesi, baskının gücüne bağlı olarak artar veya azalır. Uyma davranışı, bir kişinin kendi görüşünü ve düşüncesini, grubun görüş ve düşüncesi doğrultusunda değiştirmesi demektir (Güney, 2006:53).

2.2.3. Uyma davranışının türleri: Dört tür uyma davranışından söz etmek mümkündür. Bunlar, benimseme, kabul etme, itaat etme ve mutlak itaattir (Güney, 2006:53).

Uyum, başka bir kültürü algılama ve algılanan kültüre uyum sağlamaya çalışmak anlamına gelmektedir. Farklı kültürlerle ait görüşleri tanıyarak bu görüşlere uyum sağlayabilme özelliğine sahip bireyler empati yeteneğine ve geniş bir dünya görüşüne de sahiptirler. Kendilerini diğer insanların yerine koyarak uyum sağlamaya çalışırlar. Uyum sürecindeki kişi, etkili iletişim sağlayabilmek için davranışlarını değiştirme eğiliminde olur (Gökmen, 2005, Akt: Aliyev ve Öğülmüş, 2015).

Kültürel farklılıklarla yüz yüze gelinen bu süre içerisinde birey bir süre nerede nasıl davranması gerektiğini, o toplumda bir yabancı da olsa diğerlerinin kendisinden ne beklediğini, kendisinin onlardan ne beklemesi gerektiğini, yani toplumdaki rolünün ne olduğunu, neyi nasıl değerlendirmesi hatta neyi nasıl kullanması gerektiğini bilememektedir (Aliyev ve Öğülmüş, 2015).

Uyma Türleri

Kabul Etme: Kabul, bireyin başkalarının istek ve beklentilerine yönelik bir tepki olarak görülebilir. Kabul etme ise kişinin bağlı olduğu grubun düşünce ve

davranışlarının gerçekte doğru olduğuna inanmamasına rağmen inanmış gibi görünmesi ve böylece uyma davranışı göstermesidir.

Benimseme: Birey, içinde bulunduğu grupta, doğruluğuna gerçekten inandığı için uyma davranışı gösteriyorsa benimseme göstermiş olur. Böyle bir durumda birey, bir kurala yada görüşe onun gerçekten doğru olduğuna inandığı için uyar.

Özdeşleşme: Kavram olarak özdeşleşme, karşıdaki kişinin ya da nesnenin özelliklerini benimsemek; onun gibi duyma, düşünmek, davranmak ve onun gibi olmak isteğiyle gerçekleşen davranım biçimidir.

İtaat: İtaat bir grubun görüşüne olduğu gibi, bir kişiye uyma şeklinde de görülen davranıştır. İtaat sonucu uyma davranışının temelinde; uygulayanın uyanın üstünde gücü ya da kontrolü vardır (Coşkun, 2015:107).

Uyma Davranışını Etkileyen Kültürel Etmenler

İnsanların farklı kültürlerden geliyor olmaları acaba onların uyma davranışını etkiler mi? Kültürlerarası psikolojinin gelişmeye başladığı 80'li yıllardan itibaren, bu yüzyılın ilk yarısında yapılmış ve artık klasik sayılan deneylerin bütün kültürlere genellenebilirliği tartışılmaya başlandı. Araştırmalar farklı kültürlerde tekrarlandı ve bulgular incelendi. Sonuçlar esas olarak, uyma davranışının bireyci ve toplulukçu kültürler arasında farklılık gösterdiğini işaret etti.

Türkiye toplumunda, toplulukçu bir kültürün üyeleri olarak içgrupumuz olan ailemizde veya mahallemizde daha fazla uyma davranışı gösterirken, dışgrup olarak gördüğümüz bir başka toplulukta veya kentte aynı şekilde davranmayabilir ve sosyal etkiye direnebiliriz (Kağıtçıbaşı, 2006:90).

2.2.4. Yabancı Öğrencilerde Uyum

Öğrenciler, yurtdışında okumayı, başka ülkede yaşamayı önemli ve iyi bir imkan ve seyahat etmek için bir fırsat olarak görmektedirler (Van Hoof ve Verbeeten, 2005, Akt:Yağcı, Çetin, Turhan, 2013). Birçok üniversite, uluslararası değişim programlarına katılan hem giden hem de gelen öğrenciler için oryantasyon eğitimleri düzenleyerek, öğrencilerin gündelik yaşama ve kampüs hayatına, uyum sürecini

kolaylaştırmaya çalışmaktadır. Bu programlara akademik yaşam ile ilgili konuların da eklenmesi (sınavlar ve dersler hakkında bilgiler, akademisyenler ile iletişim vb.) akademik alanda karşılaşılan zorlukları azaltma konusunda yardımcı olabilir. Yabancı öğrenciler, akademik danışmanlar ve öğretim üyeleri tarafından da daima desteklenmeli ve cesaretlendirilmelidir (Güçlü, 1996, Akt: Yağcı ve ark. 2013). Uyum sürecinin kolaylaştırılabilmesi için öğrencilere, uluslararası öğrenci merkezi kurularak burada görevli danışmanlar tarafından sosyal uyum, sağlık, kültürel uyum, para işleri gibi konularda destek olunabilir. Bu merkez tarafından e-danışman, e-gruplar, yerel öğrencilerle beraber toplantılar, geziler vb. gibi etkinlikler düzenlenebilir (Laçina, 2002; Akt: Yağcı ve ark. 2013).

Güçlü'nün (1996) yabancı öğrencilerin uyum sorunları başlıklı araştırmasında yaşama-yeme alanındaki problemlerin, meslek edinme, ulaşım ve yiyecek ile ilgili olduğu bildirilmiştir. Bu problemlere yönelik çözüm yolları ise, evde yemek pişirme, kalacak yer bulana dek arkadaşlarıyla kalma, güvenli komşuluk ve kirası uygun ev bulma, kendi ülkesinden olan insanlardan yardım almak, ülkesinin yemeklerini yapan lokantalara gitmek ve alıştığı yemekleri satın almak olarak belirtilmiştir.

2.2.5. Oryantasyon

Kültürel adaptasyon bireyin yeni çevre ve kültürel ortamına girişi ile başlayan bir süreçtir. Bu süreçte

- a) *Genel sorunlar*: Yiyecek-içecek, kişilerarası iletişim, birey olma, statüyü koruma (ben olmaya karşı yapmak zorunda kaldıkları),
- b) *Eğitim sistemi*: Akademik entegrasyon, tercihler, kaynaklara ulaşma, akademik danışmanlık, sınıf atmosferime uyum, öğretim elemanları ile iletişim, ve
- c) *Kültür şoku*: Bilindik bir çevreden bilinmeyen bir çevreye gelindiğinde bireyin duygusal dengesini kaybetmesi ve acı çekmesi, kimlik krizi, iletişimin kırılması, davranış bütünlüğü ve sırasının kaybolması sorunları yaşanabilir (Akt: Yağcı ve ark. 2013).

2.2.6. Yalnızlık ve Yabancılık Duygusu

Yabancılık Duygusu: Tüm göçmenler, göç ettikleri ülkede birer yabancıdırlar. Göçmenin dünyasındaki her şey, iklim, çevre, kültür, dil farklıdır. Kişinin dış

dünyasında çok somut olan bu yabancılık durumu onun iç dünyasına da yansır. Kendi iç dünyasına da yabancılaşarak bir şeye ve bir yere ait olamama duygusu yaşar (Şahin, 2001).

Yalnızlık Duygusu: Yalnızlık duygusu, kişinin bilinçli ya da bilinçsiz geride bıraktığı yakınlarının yokluğu ve onları bırakmasından ötürü kendini suçlu hissetmesinden kaynaklanır. Bu yalnızlık duygusu, üzüntülü bir anda olduğu kadar sevinçli bir anda da görülebilir (Şahin, 2001).

Kıroğlu, Kesten, Elma, (2010)'nın yaptıkları bir araştırmada elde ettikleri bulgulara göre, yabancı uyruklu öğrencilerin tamamına yakını ev özlemi çektiklerini ifade etmişlerdir. Ev özlemi noktasında öğrenciler sırasıyla ailelerini, arkadaşlarını ve memleketlerini özlediklerini belirtmişlerdir. Türkiye'ye kendi istekleriyle gelmiş olmaları ve eğitimlerini tamamlama konusunda kendilerini zorunlu hissetmeleri gibi nedenler yabancı uyruklu öğrencilerin bu özlemlerini basturmalarına yardımcı olmaktadır.

2.2.7. Kültür Şoku

Kültür, toplumun üyesi olan insanların öğrendikleri ve paylaştıklarının hepsini kapsayan bir kavramdır. Bu nedenle davranış bilimlerinin kapsamına giren hemen hemen her şey kültür sayesinde bir biçim kazanmıştır. Kültür, toplumu meydana getiren insanların oluşturduğu bir bütündür ve bu nedenle toplumsal yaşamın temel şartıdır. Summer ve Keller'a göre kültür insanın yaşam şartlarına uyumlarının toplamıdır (Akt: Güney, 2006).

Kültür şoku, bir kültürden başka bir kültüre geçişte bulunan bireylerin, yeni kültüre uyum sağlamakta karşılaştıkları zorluklar, sıkıntılar, bunalımlar ve gösterdikleri tepkilerdir. Kökleşmiş inanışlara aykırı olarak ileri sürülen düşünce, kültür şokuna kültürün öğrenilen bir özelliği sahip olduğu yöntemi ile yaklaşır. Ama insan davranışlarının esnekliği, farklar ve değişimler karşısındaki müthiş kapasitesi insanların hemen kültürel şoka girmesini engelleyen en önemli faktördür. Kültürel değişme değişiminin kökleri, eskiyi koruma, psikolojik ve çevresel faktörler, kültürel şoku hızlandıran unsurlardır. Kültür şoku, yeni bir olay ve olgunun insanlarda oluşturduğu psikolojik ve toplumsal şok, korku, heyecan ve panik durumudur.

Bu insanların karşılaştığı sorular şöyle sorulabilir:

- Şimdi bu insanlar ne yapacaklar?
- Herhangi bir şeye ihtiyaç duyduklarında nereye gidecekler?
- Ne şekilde giyinecekler?
- Nasıl bir davranış içerisinde bulunmanın vs. uygun olacağını bilecekler mi?

Kültür şoku, yabancı bir yerde tamamen yabancı bir kişi yaratır. İnsanları kendi kültürlerinden alıp tamamen farklı bir kültüre, çevreye yerleştirip onların tekrar eski kültürlerine dönme imkanları ortadan kalkar. Böyle bir durumda insanların yaşamlarının alt üst olması kaçınılmazdır. İşte bu duruma kültür şoku denir (Güney, 2006:24).

Avrupa düzeyindeki kültürel farklılık ve yaşam biçimlerinin öğrencilerin yaşantılarına psikolojik yansımalarını; Avrupa'daki ortak kültür temeline karşı öğrencilerimizin kültürel şok ve sosyo-ekonomik düzeylere bağlı olarak gelişmiş ve az gelişmişlikten kaynaklanan aşağılık kompleksi ya da duygusu yaşayabileceklerini uzmanlar öne sürmektedir (İşeri, 2005:145).

Kültür Şoku ve Kültürel Uyum

Kültür bir sosyal grubun etkinliklerini, geleneklerini, değerlerini, kurallarını, kimliğini ve inanışlarını kapsayan iskelet ve temeldir (Dunkley, 2009; Akt: Coşkunserçe, 2014). Her öğrenci öğrenim için gittiği yeni bir ortamda kendi kültürünü ve bu kültürden kaynaklanan alışkanlıklarını beraberinde getirmektedir. Kısa süreli öğrenim için bile olsa farklı bir kültürde yaşamaya başlamak öğrencinin yaşantısında birçok değişikliğe neden olabilmektedir. Bu değişiklikler nedeniyle öğrenciler kültür şokuyla karşılaşabilmektedir.

Kültür şoku özellikle yeni bir kültür ile ilk kez karşılaşan uluslararası öğrenciler için ortak bir deneyimdir ancak diğer kültürler ile karşılaşmadan önce yaşanan on deneyimler yeni kültürün şokunu önemli ölçüde düşürebilmektedir (Dunkley, 2009; Akt: Coşkunserçe, 2014). Öğrenciler yaşadıkları kültür şokunu atlatabilmek için yeni karşılaştıkları kültüre uyum süreci içine girerler.

(Klein, 1977; Akt: Coşkunserçe, 2014) yabancı öğrencilerin uyum süreçlerini etkileyen değişkenleri; değişim için nedenlerin güçlülüğü (iletişim kurma isteği vb.), ihtiyaç duyulan değişim miktarı (Örnek: kültürler arasındaki farklılık miktarı), bireyin becerileri ve sorunların üstesinden gelebilme kaynakları (Örnek: özgüven, geçmiş deneyimler, kişiler arası etkililik), strese karşı verilen karakteristik yanıtlar ve yeni çevre tarafından sağlanan destek olarak sıralamıştır.

(Klein, 1977, Akt: Coşkunserçe, 2014) ayrıca uyum sürecinin aşamalar halinde gerçekleştiğini açıklamıştır. Bu aşamalar; *izleme* aşaması, *stres ve uyum* aşaması, *kabullenme* aşaması ve son olarak *karar verme* aşamasıdır. İzleme aşaması öğrenci yabancı ortama ilk geldiği süreçte gerçekleşir. Birey uyumun gerçekleşmesi için iyimserdir, milliyetini belirgin olarak ortaya koyar. İlerleyen zaman içerisinde yabancı öğrenci stres ve uyum aşamasına geçer. Bu aşamada birey yeni ortama uyum için aşması gereken problemlerle yüzleşir. Yeni toplumla çok fazla kültürel farklılık taşımayan bireyler bu aşamayı daha kolay atlatabilirler. Kabullenme aşamasında uluslararası öğrenci çevresi ile bir uyum noktasına varır (Al-Shehry, 1989; Akt: Coşkunserçe, 2014).

Öğrenciler uyum sürecini gerçekleştirirken yeni kültür hakkında farklı bilgi kaynakları kullanmaktadır. Yabancı öğrenciler gittikleri ülkede edindikleri arkadaşları ev sahibi ülkenin kültürel normlarını öğrenmek için en iyi kaynak olarak görmektedir (Brown, 2009, Akt: Coşkunserçe, 2014). Kültürlerarası farkındalık, diğer kültürlerden insanlarla etkileşim ve iletişim ile artmaktadır (Erişti, 2009, Akt: Coşkunserçe, 2014). Bu tür aktivitelerin etkin ve sık yapılması sayesinde uyum süreci daha kolay ve hızlı bir biçimde atlatılabilir. Ancak bu iletişimin gerçekleşebilmesi için ortak bir dilin etkin olarak kullanılabilmesi önem taşımaktadır. Uluslararası öğrenci yeni bir kültürün içerisinde yaşamaya başladığı andan itibaren kültürlerarası adaptasyon sürecine dahil olmaktadır. Kültürlerarası adaptasyon kavramı, başka bir kültürdeki yaşama uyum sağlama veya başka bir kültürün üyeleriyle ilişki kurma yeteneği olarak ifade edilmektedir (Karaeminoğulları, Doğan ve Bozkurt, 9 2009, Akt: Coşkunserçe, 2014).

Bireyin içinde bulunduğu kültüre adapte olması ve tanınması toplum içerisinde başarılı olabilmesi için oldukça önemlidir. Kültürlerarası adaptasyon açısından başarılı bir bireyin profili tanımlandığında; saygılı, esnek, sabırlı, ilgili, meraklı, açık, empatik, mizah duygusuna sahip olma, belirsizliğe karşı tolerans gösterebilme, motive olabilme ve bireyleri hemen değil de belli bir zaman sonra değerlendirebilme en önemli belirleyiciler olmaktadır (Brewster, 2005; Akt: Coşkunserçe, 2014).

2.2.8. Önyargı

Önyargı, özellikle sosyal psikolojide yer alan; bireysel, grupsal ve toplumsal yönü bulunan bir kavramdır. Önyargının kullanıldığı alana göre tanımı değişmektedir. Önyargı en kısa anlamıyla; birey, grup ya da toplumun yeteri kadar bilgi sahibi olmadığı ya da yanlış bilgi edinerek karşı tarafa (bilgi-grup-toplum) takındığı olumlu-olumsuz tutumlardır. Dolayısıyla önyargı bir tutumdur. Bu işe öncelikle tutumun ne olduğunu bilmeyi gerektirmektedir. Zira tutumun ne olduğunun ve nasıl işlediğinin bilinmesi önyargının anlaşılmasını kolaylaştıracaktır (Erdoğan, 2013). Önyargılar (Prejudices) yaşamın bir parçasıdır. Farkında olmadan düşünce ve davranışlarda önyargılar kullanılır. Çoğu kez önyargıların kendimizde var olduğunu kabul etmeyiz, farkına varsak bile onların etkisini tümüyle ortadan kaldırmakta zorluklarla karşılaşırız.

Önyargının iki temel ögesi vardır. 1. Bir grup yada kişiye karşı olumsuz bir duygu, 2. Kalıp yargı, bireyleri tanımadan onları bir grubun üyesi olarak yargılamak (stereotype). Önyargıda böylece hem duygusal hem de düşünsel öğeler bulunur. Bu iki ögenin etkisi altında kişi ayırt edici davranışta (ayırım-discrimination) bulunur. Başka bir deyişle aynı koşullar altında aynı biçimde davranılması gereken iki kişiye farklı farklı davranışlarda bulunur. Önyargı, kökü derinlere giden olumsuz bir tutumdur ve birçok sosyal durumda kendini gösterir (Cüceloğlu, 2005:543).

Allport'a göre önyargı hatalı ve esnek olmayan bir genellemeye dayalı bir antipatidir. Hissedilebilir ya da ifade edilebilir. Bir gruba yönelik olabilir ya da o gruba ait olduğu için bir bireye yöneltilebilir (Akt: Coşkun, 2012:263). Cuddy ve arkadaşları ise önyargı kavramının üç psikolojik ögeyi içerdiğini belirterek bu öğeleri, bilişler (kalıp yargılar), duyular (önyargılar), ve davranış (ayrımcılık) olarak sınıflamışlardır (Akt: Coşkun, 2012:263).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Erasmus Programı çerçevesinde Türkiye’den yurtdışına giden ve yurtdışından Türkiye’ye gelen yabancı (Avrupalı) öğrencilerin sosyal uyumlarının karşılaştırmalı incelenmesi amacıyla tasarlanan bu çalışma karşılaştırmalı-tanımlayıcı olup nitel bir çalışmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın ana evrenini Erasmus programı çerçevesinde Türkiye’den Avrupa’ya giden Türk öğrenciler ve Türkiye’ye gelen yabancı (Avrupalı) öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise Haliç Üniversitesi’nde öğrenim gören Erasmus programı çerçevesinde Türkiye’den Avrupa’ya giden 10 öğrenci ve Türkiye’ye gelen 10 Avrupalı öğrenci oluşturmaktadır.

Haliç Üniversitesi’nin uluslararası ofisi aracılığıyla email adreslerine ve telefonlarına ulaşılan öğrencilere araştırma tezinin konusu hakkında bilgi verilerek kendileriyle mülakat yapılmak istendiği belirtilmiş ve onlardan bu konuda yardım istenmiştir. Gönüllü olan 10 Türk ve 10 Avrupalı öğrenciye ulaşılmıştır. Her bir öğrenci ile minimum 20 dakika maksimum 45 dakika süren görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilerek daha sonra kayıtların transkriptasyonu yapılmıştır. Avrupalı öğrencilerle İngilizce yapılan görüşme daha sonra araştırmacı tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanan Ek-1 de “Demografik Bilgi Formu” ve yine araştırmacı tarafından uzmanlardan görüş alınarak hazırlanan Ek-2 de “Görüşme Formu” kullanılarak elde edilmiştir.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Katılımcılara adı, soyadı, yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, geldiği ülke, geldiği üniversite, bölümü, Erasmus'ta misafir olduğu ülke, akademik dönemi, ne kadar süreyle kaldığı, konaklama biçimi, Erasmus yoğunlaştırılmış dil kursu alıp almadığına ilişkin sorular sorulmuştur. Demografik bilgi formu Ek-1'de sunulmaktadır.

Avrupalı öğrencilere ait demografik bilgiler çizelge 1'de, Türk öğrencilere ait demografik bilgiler çizelge 2'de verilmiştir.

İsim	Cinsiyet	Yaş	Geldiği Ülke	Eğitim Düzeyi	EYDK	Geldiği Üniv.	Bölüm	Kaldığı Süre (ay)	Konaklama
Ksenia	K	23	Polonya	Master	Hayır	Warsaw	Amerikan Kültürü ve Edebiyatı	0-6	Ev
Julia	K	23	Almanya	Lisans	Hayır	Heilbronn	Uluslararası İşletme	0-6	Ev
Fatima	K	28	İspanya	Master	Hayır	Coruna	Mimarlık	0-6	Ev
Liliya	K	24	Bulgaristan	Lisans	Hayır	Frosinone	Moda Tasarımı	0-6	Ev
Andreea	K	23	Romanya	Lisans	Hayır	Iasi	Mimarlık	0-6	Ev
Anna	K	25	Polonya	Master	Hayır	Collegium Civitas	Siyaset Bilimi	0-6	Ev
Marijn	E	24	Hollanda	Lisans	Hayır	Saxion	İşletme	0-6	Ev
Ivo	E	23	Hollanda	Lisans	Hayır	Saxion	İşletme	0-6	Ev
Martina	K	27	Almanya	Master	Evet	Heilbronn	İşletme	0-6	Ev
Anna S	K	23	Almanya	Lisans	Evet	Würzburg	Psikoloji	0-6	Diğer

Çizelge 1: Yabancı öğrencilere ait demografik bilgiler

İsim	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	Erasmus'a Gittiği Ülke	EYDK	Gittiği Üniversite	Bölüm	Kaldığı Süre(ay)	Konaklama
Ali	E	23	Lisans	Portekiz	Hayır	Lusofona	Grafik Tasarım	0-6	Diğer
Berk	E	24	Lisans	Çek Cumh.	Evet	Janaeck Academy	Opera Konser Şarkıcılığı	0-6	Yurt
Okan	E	20	Lisans	İspanya	Evet	Camilo Jose Cela	Antrenörlük	0-6	Ev
Samet	E	22	Lisans	Almanya	Hayır	Heilbronn	Endüstri Müh.	0-12	Ev
Abdullah	E	24	Lisans	İsveç	Hayır	Linnaeus	Bilgisayar Müh.	0-6	Diğer
Özgün	K	25	Lisans	Portekiz	Hayır	Lusofona	Grafik Tasarım	0-12	Ev
Suzan	K	24	Lisans	Almanya	Hayır	Viadrina	İşletme	0-6	Diğer
Şeyma	K	22	Lisans	Polonya	Hayır	Collegium Civitas	Siyaset Bilimi	0-6	Yurt
Rukiye	K	21	Lisans	Almanya	Evet	Schmalkalden	İşletme	0-6	Yurt
Duygu	K	23	Lisans	Çek Cumh.	Hayır	South Bohemia	Amerikan Kült. &E	0-6	Yurt

Çizelge 2: Türk öğrencilere ait demografik bilgiler

Avrupalı öğrencilerin 7'si kız 2'si erkek öğrenciden oluşmaktadır. Yaş aralığı 23 ile 28 dir. Görüşme yapıldığı sırada 4 öğrenci master 6 öğrenci lisans düzeyinde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 3'ü Almanya, 2'si Polonya, 2'si Hollanda, 1'i İspanya, 1'i Bulgaristan, 1'i ise Romanya'dan gelmiştir. Yabancı öğrencilerin 8'i Türkiye'de Erasmus Yoğunlaştırılmış Dil Kursu (EYDK) almamıştır. 2'si ise kendi imkanları ile bir dil kursu aracılığıyla almışlardır. Yabancı öğrenciler çeşitli bölümlerde eğitim görmektedirler. Öğrencilerin tamamı bir akademik dönem (0-6 ay) kalmışlardır ve bir kişi hariç 9'u evde konaklamışlardır.

Türk öğrencilerin 5'i kız 5'i erkek öğrenciden oluşmaktadır. Yaş aralığı 21 ile 25 arasındadır. Tamamı lisans öğrencilerinden oluşmakta olup 2 öğrenci iki dönem (0-12 ay) eğitim görmüş diğer 8 öğrenci bir dönem (0-6 ay) eğitim görmüştür. 4 öğrenci yurtda, 3 öğrenci evde, 3 kişi ise diğer bir yerde konaklamıştır.

3.3.2. Görüşme Formu

Türkiye'den Avrupa'ya giden Türk öğrencilerin ve Türkiye'ye gelen yabancı (Avrupalı) öğrencilerin sosyal uyumları açısından karşılaştıkları sorunların detaylı ortaya çıkarılması ve yarı yapılandırılmış görüşme sorularının hazırlanması amacıyla Erasmus öğrencilerinin sosyo-kültürel uyumunu inceleyen literatür araştırmacı tarafından taranarak karşılaşılan sorunlar başlıklar halinde ele alınmıştır. Erasmus öğrencilerinin sosyal uyumunu yordayan sorular hazırlanmış, ve görüşme soruları iki alan uzmanına danışılarak son şekli verilerek onay alınmıştır. Bu çerçevede üç öğrenciyle pilot çalışma yapmak amacıyla yüz yüze görüşülmüştür. Soruların dil ve kapsam geçerliliği görüldükten sonra uygulamaya geçilmiştir. Türk ve yabancı öğrencilerin sorunlarının farklılaşıp farklılaşmadığını ölçmek amacıyla her iki gruba da aynı sorular hazırlanmıştır. Görüşme formu Ek 2'de sunulmaktadır.

3.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla yüz yüze görüşme tekniği ile elde edilen veriler nitel araştırma teknikleri doğrultusunda içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi yoluyla verileri yorumlayabilmek için kavramlar kullanılmıştır. Araştırmacı hem Türk hem yabancı öğrencilerle mülakat yaptığından karşılaştırma yaparak yorumlamıştır. Benzerlik ve farklılıklar vurgulanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğrencilerin verdiği cevapların içerik analizi yapılarak bazı alt başlıklar halinde ele alınacaktır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin gerek dünya gerek Türkiye ölçeğindeki bu hareketliliği doğal olarak dil ve eğitime ilişkin sorunların yanı sıra pek çok sosyo-kültürel ve ekonomik sorunu da beraberinde getirmiştir. Yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalar bu öğrencilerin yalnızlık, uyumsuzluk, çekingenlik, kültürel şok ve psikolojik sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuştur (Biggs, 1999; Furnham, 1997; Lewins, 1990; Tomich ve ark., 2000; Akt: Kıroğlu ve ark., 2010).

Yang (2006) İngiltere’de okuyan 12 Çinli öğrenciyle yaptığı nitel çalışmada yabancı öğrencilerin yaşadıkları en önemli sorunun sosyo-kültürel uyum olduğunu belirlemiştir (Akt: Kıroğlu ve ark., 2010). Yabancı uyruklu öğrencilerin üstesinden gelmesi gereken diğer sorunlar arasında barınma, yemek, sağlık, iklim, ulaşım ve ev özlemi gibi konular yer almaktadır (Arubayı, 1980; Güçlü, 1996; Sandhu ve Asrabadi, 1994; Akt: Kıroğlu ve ark., 2010). Ayrıca literatürde yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaştıkları ön yargıların öğrencilerin psikolojik durumunu ve kültürel uyumunu zorlaştırdığını gösteren pek çok araştırma bulunmaktadır (Hayes ve Lin, 1994; Manyika, 2001; Mori, 2000; Nebedum-Ezeh, 1997; Sandhu, 1995; Yoon ve Portman, 2004; Winkelman, 1994; Akt: Kıroğlu ve ark., 2010).

4.1. Kültür Şoku İle İlgili Bulgular

Her öğrenci öğrenim için gittiği yeni bir ortamda kendi kültürünü ve bu kültürden kaynaklanan alışkanlıklarını beraberinde getirmektedir. Kısa süreli öğrenim için bile olsa farklı bir kültürde yaşamaya başlamak öğrencinin yaşantısında birçok değişikliğe neden olabilmektedir. Bu değişiklikler nedeniyle öğrenciler kültür şokuyla karşılaşabilmektedir (Dunkley, 2009; Akt: Coşkunserçe, 2014).

Türk öğrencilerin farklı bir ülkeye gidince şaşkınlık dönemi içeren kültür şokunu yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin verilen yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin büyük

çoğunluğu kültür şoku yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgular literatür ile örtüşmektedir. Örneğin:

“Yaşadım. Tek başına hiç bilmediğiniz bir yerdesiniz aynı dili ve aynı kültürü paylaşan insan bulamamak insanı psikolojik olarak etkiliyor ilk başlarda. Ama daha sonra insanlarla etkileşime geçince bunun üstesinden gelebiliyorsunuz...”-Suzan

“Tabi, ilk gittiğim zaman uçaktan indim ve kaldım. Ne yapacağım ben. Herşey çok farklı ve herşey çok kurallı ve düzenli. Otobüse bindik, otobüse binmeden önce bilet alıp öyle binmen lazımmış ilk o sıkıntıyı yaşadım ve otobüs şoförü İngilizce bilmiyordu anlatamadım durumu, orda ilk şaşkınlığım oldu. Yurt çok kuralcı ve düzenleri bizimkinden daha farklı paylaştıkları yok ve insanlar çok kuralcı. Yaya geçiti varsa 100 metre yürüyüp yaya geçidinde geçiyorlar daha kuralcılar. Bu beni şaşırtmıştı. Sonra atlattım ama bir ay bir buçuk ay sürdü alışmam...”-Duygu

Öğrencilerin çoğunluğu zaman içerisinde kültür şokunu atlattıklarını ve uyum süreci yaşadıklarını ifade etmektedirler (Uyum süreci konusunda bkz: Klein 1977, Akt: Coşkunserçe, 2014).

Bazı öğrenciler ise daha önceki yurtdışı deneyimi ve gittikleri ülkeye ilişkin bilgi sahibi oldukları bu çerçevede kültür şokunu daha az yaşadıkları yada hiç yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Kültür şoku özellikle yeni bir kültür ile ilk kez karşılaşan uluslararası öğrenciler için ortak bir deneyimdir ancak diğer kültürler ile karşılaşmadan önce yaşanan ön deneyimler yeni kültürün şokunu önemli ölçüde düşürebilmektedir (Dunkley, 2009, Akt: Coşkunserçe, 2014).

“Hayır kesinlikle yaşamadım. Çek Cumhuriyeti’nde insanlar oldukça samimi ve kişisel olarak yetiştirilme tarzımdan ötürü kültür şoku denilecek boyutta bir durum olmadı... Daha önce İtalya ve Yunanistan’a gitmiştim. AB projesi kapsamında gittiğim için alışkındım.”-Berk

Yabancı öğrencilerin kültür şoku yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin 9'unun kültür şoku yaşamadığı, kısa süreli ve pozitif yönden etkilendikleri anlaşılmaktadır. Bazı öğrenciler Türkiye'nin farklı bir kültürü olduğunu, ancak kendilerinin farklılıklara açık, esnek olduklarını ifade etmişlerdir. Bunda daha önce öğrencilerin tamamının yurtdışı tecrübesine sahip olmalarının etkisi olduğu düşünülmektedir.

İlgili literatüre bakıldığında Erasmus programındaki öğrenci hareketliliğinde diğer değişim programlarından farklı olarak daha az kültür şoku yaşandığı ve ev sahibi kurumdaki akademik yaşantıya daha kolay adapte olunduğu sonucuna varıldığı görülmektedir (Certel, 2010:272).

“Hayır. Ben Türkiye'nin nasıl görüldüğü ile ilgili hazırlıklıydım ve genel olarak hayal ettiğim gibi...”-Julia

“Elbette bazı şeyler Almanya ile karşılaştırınca tamamen farklıydı ama benim için diğer alışkanlıkları ve tecrübeleri bilmek iyi bir deneyimdi...”-Martina

Yabancı öğrencilere ilişkin bu bulgular literatür ile uyumlu görünmektedir.

Türkiye'den giden öğrencilerin 8'inin kültür şoku yaşadıkları, Avrupalı öğrencilerin ise kültür şokunu az yada hiç yaşamadıkları anlaşılmaktadır.

Öte yandan bireylerin farklı bir toplumda yaşaması için bir çok özelliğe karşılıklı olarak sahip olması gerekmektedir: Önyargısız olma, empati kurma, esnek olma, farklılıkları kabullenme vb. gibi (Aliyev ve Öğülmüş, 2015).

4.2. İngilizce, Dil Sorunları İle İlgili Bulgular

Türk öğrencilerin ikisi hariç 8'i üniversite tarafından yapılan İngilizce dil sınavını geçtikleri halde pratik konuşma becerilerinin az olduğu, bunun Erasmus programına katılımı birlikte geliştiğini ifade etmektedirler. Bu bulgular da literatür ile uyumlu gözükmektedir.

Güney Afrika’da Mudhovozi (2011) tarafından yürütülen başka bir çalışmada uluslararası öğrencilerin uyum deneyimleri incelenmiştir. Buna göre iletişim güçlükleri öğrenciler arasında bir engel olarak görülmektedir. Öğrencilerin % 57,1’i İngilizce kullanımında kendini yeterli görmemektedir (Akt: Coşkunserçe, 2014:15).

“İlk başlarda zorlandım ama zamanla pratik ve derslere katılımımla gayet ilerledi. Daha sonraları bir problem yaşamadım...” -Suzan

“İngilizcem vardı tabii ama çok çok yeterli değildi ilk başlarda dersler işlenirken tabii biraz sıkıntı oluyor. İngilizce dinlememişiz tamam konuşmuşuz ama derste çok farklı oluyor. Bu yüzden bir iki haftalık sıkıntı oldu alışma süreci ondan sonra oturdu...”-Abdullah

“İngilizcemde sıkıntı yaşamadım ama konuşma anlamında ciddi anlamda bana çok şey kattı evet burada bir şeyler öğreniyoruz ama işin gramerini öğreniyoruz ve derslerde konuşabildiğimiz kadar konuşuyorduk ama günlük hayata geçiremiyorduk ama burda başka seçeneğiniz yok mecbur İngilizce konuşacağız ve diğer arkadaşlarla kaynaşmam farklı aksanları öğrenmeme hem İngilizcemi geliştirmeme bayağı katkı sağladı...” -Duygu

İngilizce işletme bölümünde eğitim gören bir öğrencinin yurtdışında Türklerin İngilizceyi daha az bilen kesim olarak görüldüğü ifadesi Türk öğrencilere ilişkin elde edilen bulgularla örtüşmesi açısından ilgi çekici bulunmuştur.

“Türkler her zaman daha az İngilizce bilen kesim olarak görülüyorlar...” - Rukiye

Yabancı öğrencilerin tamamı İngilizceyi iyi düzeyde bilmekte ve konuşmaktadırlar. Ancak yabancı öğrencilerin 8’i Türklerin İngilizceyi yeterli ve akıcı konuşamadıklarını ifade ederek bu durumun dilsel iletişimde büyük zorluğa yol açtığını belirtmişlerdir.

“Dil ana problemdi. İletişim kurmak bazen imkansızdı...Program boyunca Türkçe ders almadım (Çünkü kısa bir süre kalacaktım) ve İngilizce, Türkler

tarafından yaygın kullanılan bir dil değil, evet bu yüzden bazen bazı problemler yaşadım...”-Fatima

Bir öğrenci ise aynı görüşü ifade etmiş ve ek olarak ev sahibi üniversite tarafından sunulacak yoğunlaştırılmış dil kursunun (Türkçe) kendilerine iletişim kurmada yarar sağlayacağını belirtmiştir.

“Evet. Türkler gerçekten İngilizce konuşmakta kötüler. Bu bazı problemlere yol açtı ama çok büyük değil. Haliç bize dil kursu sunsaydı iyi olacaktı...” – Marijn

Türkiye’den giden öğrencilerin Avrupalı öğrencilere göre başlangıçta konuşma pratiklerinin yetersiz olduğu ve program süresince geliştiği anlaşılmaktadır.

4.3. Önyargı ve Ayrımcılık İle İlgili Bulgular

Türk öğrencilerin ikisi hariç 8’inin gittikleri ülkede etnik, dini, kültürel nedenlerle bir ayrımcılığa uğradıklarını düşünüp düşünmediklerine ilişkin verdikleri yanıtlara göre; Türklere yönelik Avrupa’da bir önyargının varlığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede bir öğrenci bir ayrımcılıkla karşılaşmadığını ancak İslamofobi’nin varlığını hissettiğini ifade etmiştir.

“Ayrımcılık değil aslında ama benim gittiğim dönemde Türkiye’de çok sıkıntılar vardı, Fransa’nın bombalanması. İslamofobi bölüm gereği de derslerde her an işleniyordu devamlı sorulara maruz kalıyordum. Avrupa’da İslamofobi olduğunu düşünüyorum...Bizzat bana birşey yapılmadı ama hissediliyordu, ben hissettim...Tamamen öğrenci bazlı idi bir Alman arkadaş vardı Türkleri sevmediğini söylüyordu, aslında Almanya’da yaşayan Türklerle alakalı olduğunu düşünüyorum. Sorularına maruz kalıyordum biraz...” -Şeyma

Etnik ve dini önyargının varlığı düşüncesini destekleyen bir diğer görüş bir öğrenci tarafından şöyle ifade edilmiştir.

“Çok sevdiğim ve sürekli birlikte olduğunuz insanların bile ‘sen Müslüman bomba’ diye şaka yaptığı oldu. Bunlar şikayet değil onlar bizi bu şekilde tanıdımlar iyi hiçbir yönümüzü görmemişler. Oradaki insanların Türklere karşı çok fazla önyargıları var fakat tanıştıktan ve arkadaş olduktan sonra kopmuyorlar ama ilk başta inanın hepsi kaçmayı seçiyor. İleride bana birşey olur mantığıyla özellikle de onlara Türk denilince akla ilk gelen şey Müslümanlık bu sanırım onları iten etkenlerden birisi...” -Ali

Avrupalı öğrencilerin tamamı dış görünüşlerinden (giyim vb.) dolayı herhangi bir olumsuz tavırla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

Yabancı öğrencilerin Türkiye’de etnik, dini, kültürel nedenlerle bir ayrımcılığa uğradıklarını düşünüp düşünmediklerine ilişkin yanıtları ise 2 erkek öğrenci tarafından olumsuz bir tavırla karşılaşmamalarına rağmen zaman zaman kendilerine Müslüman olmaları gerektiğinin söylendiğini ifade etmişlerdir.

“Çoğu zaman Müslüman olmam gerektiğini duydum. (Dikkate değer değildi ama insanlar bunu sürekli yaptığında rahatsız edici oluyordu)...” -Ivo

“Hristiyan olduğumu söylemek en iyisi olmasına rağmen Ateistim demek bazen Müslüman olma ve Kuran okuma hakkında uzun konuşmalara yol açıyordu...” -Marijn

Yabancı öğrencilerin 8’i ise sıradışı bir durumla karşılaşmadıklarını ve Türklerin kendilerine iyi davrandıklarını ifade etmişlerdir.

Türkiye’den giden öğrencilerin bazıları Avrupada bazı önyargılarla karşılaştıkları görülürken Avrupalı öğrenciler ise Türkiye’de genel olarak bir önyargı ile karşılaşmadıkları anlaşılmaktadır.

4.4. Yalnızlık, Yabancılık Duygusu ve Memleket Özlemi İle İlgili Bulgular

Türk öğrencilerin 9'u yalnızlık duygusunu az yaşamayı birlikte gittikleri veya orada bulunan Türk arkadaşlarının varlığına bağlamaktadırlar. Ancak memleket özleminin tüm öğrenciler tarafından yoğun bir şekilde yaşandığı anlaşılmaktadır.

Güney Afrika'da Mudhovozi (2011) tarafından yürütülen başka bir çalışmada uluslararası öğrencilerin uyum deneyimleri incelenmiştir. Buna göre; arkadaşlar ile kurulan ağlar uluslararası öğrencilerin % 57,1'i için uyum sorunları ile baş etmekte önemli bir destek olarak görülmektedir. Bu arkadaşlar çoğunlukla kendi vatanlarından gelen öğrencilerden oluşmaktadır (Akt. Coşkunserçe, 2014).

“Yalnızlık çektiğim çok zaman oldu. Ev arkadaşımın evden gittiği zamanlar oldu o zaman çok yalnızlık çektim iki hafta evden çıkmıyordum halbuki dışarı çıksam başka arkadaşlar vardı yine bölümden. Ama gurbet hasreti varmış sürekli ebeveyn yanında kalınca oda aynı yer aynı yani 20 yıl aynı şeyi görüyorsunuz 21. yıl bambaşka birşey görüyorsunuz o zaman 1 ay kadar böyle birşey oldu, niye burda uyanıyorum niye geldim ki falan oldu ama sonradan geçti...”-Samet

“Evet çektim. Ben kalabalık bir ailede büyüdüğüm için birden tek başına yaşamak insanı etkiliyor. Hiç bilmediğiniz bir ülkede farklı olan dil zaten size yabancı olduğunuz gerçeğini hiç unutturmuyor...” -Suzan

2 öğrenci ise aldıkları kararın sonuçlarına katlandıklarını ve bireysel yaşamaya alıştıklarından dolayı yalnızlık ve yabancılık duygularını yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Yabancı öğrencilerin 7'si yalnızlık duygusu ve memleket özlemi çekmediklerini belirtmiş, bir öğrenci Türkiye'de kendini evde gibi hissettiğini söylemiştir. Yabancı öğrencilerin 3'ü ise bu duyguları bazen ve biraz yaşadıkları şeklinde açıklamışlardır.

Türkiye'den giden öğrencilerin 9'unun daha önce yurtdışına çıkmadığı, yalnızlık ve yabancılık duygusu yaşamalarının bununla ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Avrupalı öğrencilerin ise 8'inin yurtdışı tecrübesine sahip olduğu ve bireysel yaşamaya alışkın oldukları için yalnızlık ve yabancılık duygusunu daha az yaşadıkları düşünülmektedir.

Avrupalı öğrenciler diğer kıtalardan gelen öğrencilere göre bütün problem alanlarında daha az güçlükle karşılaşmaktadırlar (Güçlü 1996; Akt. Coşkunserçe 2014).

4.5. Yemek, Barınma ve Güvenlik İle İlgili Bulgular

Türk öğrencilerin 5'i yemek konusunda sıkıntı yaşadıklarını, domuz eti yemedikleri için dışardan yemek almada tedirgin olduklarını, evde kendileri yemek yapmayı tercih ettiklerini belirtmiştir.

“Bir tek domuz eti var pek tercih etmedim. İnek eti domuz etinden bir tık fazla pahalı. Ama öğrenciler tavuk etine inek etine ulaşip evde de yapabilirler. Ben de çoğunlukla kendim yapıyordum...”-Samet

“ Yemek kültürü yok Polonya'nın. O yüzden bayağı sıkıntı yaşadım. Sadece bir tane yemekleri var bizim mantı gibi birşey sıkıyor o da. Domuz ürünleri tüketmediğim için sıkıntı yaşadım. Genelde Türk yerlerine gidiyorduk. Apart tarzı olduğu için mutfak vardı yemeklerimizi yapabiliyorduk...” -Şeyma

5 öğrenci ise yemek konusunda sorun yaşamadıklarını farklı lezzetlere açık olduklarını, ama alışkanlıklardan dolayı tamamı Türk yemeklerini özlediklerini dile getirmişlerdir.

Yabancı öğrencilerin tamamı Türk yemeklerinin çok çeşitli olduğunu, çok beğendiklerini, uygun yiyecek bulmada sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

“Çok beğendim. Aradığım yemekleri bulmada sorun yaşamadım...”-Liliya

“Ben kesinlikle yemekleri seviyorum ve uygun yiyecek bulmada sorun yaşamadım. Bir çok restoran ve döner yeri olan bir şehir görmemiştim...” – Marijn

Türkiye'den giden öğrencilerin yarısının uygun yiyecek bulma konusunda sıkıntı yaşarken Avrupalı öğrenciler yemek konusunda hiçbir sorun yaşamadıkları anlaşılmaktadır.

Barınma ile ilgili olarak Türk öğrencilerin bir kısmının ev sahibi üniversitenin sağladığı yurtlarda kalmayı tercih ettikleri, bir kısmının daha iyi şartları taşıması nedeniyle ev tutmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Gittikleri ülkelerde kalacak yer bulma konusunda zorluk çektikleri ve bir süre hostelde kaldıkları öğrenciler tarafından ifade edilmiştir. Öğrenciler genel olarak kaldıkları mekana uyum sağlamışlardır.

“10 gün yurt aradım. Zira Janacek Music Academy'nin yurtları çok sıkıntılı yani bir odanın içinde 2 ayrı oda var ikisinde 3 + 3 toplam 6 kişi kalıyor.. Maalesef 1 hafta kadar hostelde kaldık. Sonra Masarykova Üniversitesi'nin özel yurtları var (otel usulü) orada kalıyorum. Kendime ait mutfak banyo var balkonum var çok rahatım. Yurtta piyano odası, fitness var. Yurdun etrafı çam ağaçları yeşillik güzel bir ortam...” -Berk

“Evde kaldım. Bir süre hostelde kaldım sonra ev aradım ve buldum. Şanslıydım...” -Samet

Yabancı öğrenciler çoğunlukla Türkiye'de kendi başlarına evde kalmayı tercih ederken bunun ev sahibi üniversitenin yurt olanağı sunmamasıyla ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca öğrencilerin tümünün mekana uyum sağlamada bir sıkıntıyla karşılaşmadığı anlaşılmaktadır.

“Kendi yerim olsun istedim. Gerçi bir yer bulmak zordu ama bulduğumda alışmak kolay oldu...”-Marijn

“Çok fazla seçeneğim yoktu, üniversitenin yurdu da yoktu. Şehre taşınmadan önce internet üzerinden bir daire buldum...”-Liliya

Türkiye'den giden öğrenciler ve Avrupalı öğrenciler karşılaştırıldığında, Türk öğrencilerin yurt, ev bulmada bir süre zorluk yaşadıkları ve hostelde kaldıkları, Avrupalı öğrencilerin ise ev tercihinde buldukları ve bir zorluk yaşamadıkları anlaşılmaktadır. Tüm öğrencilerin konakladıkları mekanlara uyum sağladıklarını söyleyebiliriz.

Güvenlikle ilgili olarak Türk öğrencilerin tamamı Avrupa'da gittikleri ülkelerde bir problem yaşamamış ve kendilerini güvende hissetmişlerdir.

“Evet güvende hissettim. Gecenin dördünde dahi tek başıma sokakta yürüyebiliyordum ve içimde sıfır gerginlik, korku...” -Okan

Yabancı öğrencilerin 5'i İstanbul'da kendilerini güvende hissettiklerini ancak merkezi yerlerde olmalarına rağmen geceleri güvenli bulmadıklarını, taksiye binmeyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Yabancı öğrencilerin 3'ü hiç tedirgin olmadıklarını, 2'si ise evlerinin İstiklal Caddesine yakın olduğu orada meydana gelen terör saldırısından dolayı endişeli olduklarını ve nereye gittikleri konusunda daha dikkatli davranmaya başladıklarını ifade etmişlerdir.

“Mecidiyeköy'de yaşıyordum oldukça güvende hissettim, metroya yakını geceleri genelde taksiye binerdim...”-Anna S.

“Başlangıçta , düşündüğümde farklı olarak kendimi daha güvende hissettim. Burda bulunmaktan dolayı iyi hissediyorum, gerçi şimdi İstiklal Caddesindeki terör saldırısından sonra biraz farklı çünkü, biz oraya 10 dakika mesafede yaşıyorduk, bu durumu çok değiştirdi. Evin dışındayken korku hissetmiyorum. Endişeliyim ve nereye gittiğim, ne yaptığım hakkında

dikkatli davranıyorum. Elbette çok düşündüğünde korkuyorsun ama ben daha dikkatli olmaya çalışıyorum...”-Julia

Türkiye'den giden öğrencilerin tamamı Avrupa'da kendilerini güvende hissederken, Avrupalı öğrencilerin bazıları kendilerini güvende hissetmekle beraber geceleri dışarı çıkmayı güvenli bulmadıkları ve dikkatli davrandıkları anlaşılmaktadır.

4.6. Sosyal Uyum İle İlgili Bulgular

Gelişen ve küreselleşen rekabet koşullarında öğrencilerin uluslararası tecrübelere sahip olması işverenler tarafından tercih edilen bir özellik olarak ön plana çıkmaktadır. Üniversite öğrencileri, eğitimlerinin bir bölümünü yabancı bir üniversitede tamamlayarak, yabancı dil, kültürel gelişim, yeni bir ortamda hayatta kalabilmek, değişime uyum sağlamak gibi yeterliliklerini geliştirmek istemektedirler. Farkındalık, başkalarına saygı, kültürel farkındalık ve uluslararası bir bakışa sahip olmak günümüzde üniversite eğitiminin çok önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Forsey, Broomhall ve Davis, 2012; Akt: Yağcı ve ark. 2013).

Öğrencilerin üniversiteye başladıkları ilk yılda farklı davranış ve değer yargılarına sahip olmaları ve de bir gruba kabul edilmek, bir grubun üyesi olmak, yeni karşılaşılan üniversite yaşantısına ve yeni bir şehire uyum sağlamak gibi sorunlar gencin yaşantısında önemli bir yer tutarak onda bir takım uyum problemlerinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Aktaş, 1997).

Seçilen Ülkenin Sosyal Uyuma Etkisi

Türk öğrencilerin Erasmus programı için seçtikleri ülkelerin tercih sebeplerine bakıldığında gerekçeler çeşitlilik göstermektedir. İklim ve eğlence açısından, kültürel açıdan tanımak için, müzik eğitimi açısından, sertifika programı ve Almanca diline olan ilgiden, ucuz ve hayal ettiği ülke olması, Avrupa'daki konumu ve dili, Erasmus ofisinin yönlendirmesi şeklinde sıralanmaktadır.

“Almanya’nın sağladığı sertifika programı ve dillerine olan ilgim yüzünden seçtim...” -Suzan

“Seçtiğim ülke, kültürünü tanımak istediğim bir bölge idi. Müziği, mutfağı vs. Çevresindeki ülkeler de yine tanımak istediğim bölgelerden biriydi. Latin ülkeleri ilgimi çekmektedir...”-Özgün

Gül’ün (2013) yaptığı bir araştırmada da neden yurtdışına çıkmak istedikleri sorusuna elde ettiğimiz bulgulara benzer cevaplar vermişlerdir. Türk öğrencilerin böyle bir değişim programına katılmak için birincil nedeni yurtdışına gitmek ve başka bir ülkede yaşamak arzusu, dil öğrenmek ve ev sahibi ülkeden sertifika almaktı.

Yabancı öğrenciler ise Türkiye’yi tercih etme sebebi olarak; çok kültürlülük, kültürel farklılık, bazıları Türkçe dil öğrenme, Avrupa’dan farklı ama uzak olmayan bir yer şeklinde sıralamışlardır.

“Kültürel farklılıklar cazip geldi. Birçok farklı seçenek arasından Türkiye’yi seçtim...” -Fatima

“Çünkü bu şehrin mimarisini ve kültürünü keşfetmek istedim...” –Andreea

Türkiyeli ve Avrupalı öğrencilerin Erasmus için gittikleri ülkeleri seçme nedenleri farklılık gösterdiği ancak bu tercihlerinde olumsuz bir durumla karşılaşmadıkları, uyum açısından yaptıkları tercihten memnun oldukları anlaşılmaktadır.

Oryantasyon Programının Sosyal Uyuma Etkisi

Türk öğrencilerin tamamı gittikleri ülkelerde ev sahibi üniversite tarafından düzenlenen oryantasyon programı çerçevesinde kendilerine bürokratik işler hakkında bilgi, şehir gezisi ve tanışma kaynaşma amaçlı parti verildiğini ve çok başarılı bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunun öğrencilerin sosyal uyumlarını oldukça olumlu etkilediği anlaşılmaktadır.

“Evet oryantasyon yapıldı 3 gün süreli. Şehir gezdirildi, ulaşım için gerekli belgeler verildi. Dersler, eğitimciler ve okul hakkında açıklamalar yapıldı kendi eğitim sistemleri için şunum yapıldı son olarak yasal bir sorunla karşılaşmamız için kaldığımız süre boyunca gerekli olacak belgelere nasıl ulaşılabileceğini gösterdiler. Çok faydalı olduğuna inanıyorum şehirde ulaşım benim için daha kolaylaştı ve şartlara hakim olabilmemi sağladı. Sağlık, okul ve sınav bilgilendirmeleri uyum sağlamamı en kolaylaştıran bilgiler oldu...” - Suzan

“Öncelikle işletme fakültesindeydik oranın hocaları ile tanıştık, bize dersleri anlattı amfide tüm uluslararası öğrencilere. Okulda zaten 300-400 yabancı öğrenci vardı çok fazla yabancı öğrenci vardı. Ondan sonra barbekü yapıldı öğrenci hoca kaynaşması için çok güzel oldu, çok güzel zaman geçirildi oryantasyon döneminde...”-Rukiye

“Evet yapıldı. Şöyle, gittikten belli bir süre sonra, belli bir tarih belirlemişlerdi zaten, orda toplanmamızı istediler ben de gittiğim zaman oryantasyon programına katıldım. Ülke ve okulla alakalı herşey anlatıldı. Zaten okulun müdürü geldi birebir anlattı sistemin nasıl olduğu derslerin nasıl olduğu, okul, Erasmus öğrenci sayısı, kaç ülkeden kaç insan var bunun dışından ülkeyi de tanıttılar. Polis geldi yasalardan bahsetti yani genel olarak. Yapılacak çeşitli etkinliklerin duyuruları yapıldı, ne bileyim küçük buluşmalar, kahve içip sohbet etme etkinlikleri yada okuldaki öğrenci klüpleri tanıtıldı. Bize minik bir paket verildi, içinde orda kullanabileceğimiz bir sim kart okulla ilgili bilgiler, öğrenci klübüyle ilgili bilgiler bize faydası çok oldu buna katılamasaydık çok sıkıntı olurdu. Oryantasyonda yaklaşık 200-300 kişi vardı bayağı kalabalıktı. Erasmus öğrencileri vardı Türklere de denk geldik. Hem Türklerden hem yabancılardan arkadaşlarımız karışık oldu...” -Abdullah

Yabancı öğrencilerin 7’si oryantasyon programı düzenlenmediğini ve bunun kendilerini olumsuz etkilediğinden bahsetmişlerdir.

“Üniversitede Oryantasyon almadık. Geldiğimde ne yapacağımı nereye gideceğimi bilemedim. Başlangıçta hiçbir yardım görmedim. Sınıf arkadaşlarımla tanıştım bana çok yardımcı oldular. Ama uluslararası ofisten çok yardım alamadım. Yarım aydır burdayım ve zaten adapte olmuşum...” – Julia

Türkiye'den giden öğrencilerin tamamı gittikleri üniversite tarafından düzenlenen oryantasyon programına katıldıkları ve uyum süreçlerinin olumlu etkilendiği, Avrupalı öğrencilerin ise oryantasyon programını yetersiz buldukları ve bunun uyum süreçlerini olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır.

Yabancı Arkadaş Edinmenin Sosyal Uyuma Etkisi

Türk öğrencilerin tamamı yabancı arkadaş edindiklerini bunun Erasmus programı ile gelen diğer yabancı öğrencilerden oluştuğunu, çevreye, okula, derslere uyumda katkı sağladıkları ve sosyal uyumlarını kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir.

Arkadaşlık ve diğer öğrencilerle iletişim değişim faaliyetlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler zamanlarının çoğunu diğer yabancı öğrencilerle (% 87,8) ve kendi milliyetlerinden öğrencilerle (% 61) geçirmektedirler (Coşkunserçe, 2014:10).

“Çok fazla oldu. Uyumuma katkı sağlayan ev arkadaşlarım oldu biri Endonezyalı biri Rus idi. Biri doğma büyüme oralıydı ailesi orada yaşadığı için oraya bayağı adapte olmuştu, herşeyi biliyordu anayasa taşıyan adamdı yani. Diğeri de sonradan gelmişti o da ordaydı bir yıl içerisinde uyum sağlamıştı...”-Samet

“Bir çok arkadaşım oldu ve bir çok başka kültürlerden. O arkadaşlarım sayesinde yabancıysam bile tek değim hissiyatım vardı ve bir çok konuda yardımları oldu...” -Suzan

Yabancı öğrencilerin tamamı Türkiye’de yabancı arkadaş edindiklerini ve kişisel ve bürokratik konularda Türk arkadaşlarından yardım aldıklarını ve bunun sosyal uyumlarına katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

“Erasmus öğrencileriyle ve aynı zamanda Türklerle zaman geçirdim. Her konuda bana çok yardımcı oldular...” -Andreea

“Evet yardımcı oldu. Çok iyi biri (Türk) ve yardımsever. Bana hem kişisel hem bürokratik konularda yardımcı oldu...”-Fatima

“Evet, iyi ve kötü zamanlarımda yardımcı oldu. (Türk arkadaşım yardımcı oldu ilkin ikamet izni ikinci olarak ev bulma vb konularda. Bunların dışında hala o ve ailesiyle iyi bir iletişimim var)...” -Ivo

Bu bulgu hem Türk öğrencilerin gittikleri ülkede varsa hem Türk arkadaşlarla hem yabancı öğrencilerle birlikte olmayı tercih ettikleri; aynı şekilde yabancı öğrencilerin de benzer bir davranış içine girdikleri anlaşılmaktadır. Hem Türk hem yabancı öğrenciler arkadaş edinme deneyimlerinin kolay olduğunu ifade etmişlerdir. Yabancı öğrencilerin bazıları dil engelini dile getirmiştir.

Kıroğlu ve arkadaşlarının (2010) Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin soyo-kültürel ve ekonomik sorunları başlıklı araştırmasında arkadaşlık ilişkileri bağlamında yabancı uyruklu öğrencilerin görüşleri irdelendiğinde, tamamına yakınının öncelikle kendi ülkelerinden gelen öğrencilerle, ikincil olarak da genellikle Türklerle arkadaşlık yapmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Akademik Çevre ve Hocalarla İletişimin Sosyal Uyuma Etkisi

Türk öğrencilerin 8’i Avrupa’daki hocaları Erasmus öğrencilerine karşı ilgili, yardımcı olarak tanımlarken 2’si Türkiye’deki hocalara kıyasla ilgisiz ve soğuk bulduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca 2’si derslerin öğrenci merkezli işlendiğinden biraz zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

“Evet. İletişim kurabildim ve onlarla sürekli bir iletişimim oldu. Çok yardımcı oldular ve Erasmuslu olduğum için hoşgörülüdürler. Hocalarımın çoğu da başka kültürlerdendi o yüzden farklı kültürlere karşı önyargı yada farklı tutum görmedim...” Suzan

“Onlar için orada okuyan öğrenci ile bizim aramızda fark yoktu hepimize eşit davranıyorlardı hepimize yardımcı olmaya çalışıyorlardı. Hocalar bakımından Türkiye’de öğrencilerin üzerine düşer birşey öğretmek için ilgilenirler burda öyle birşey yok, kendin öğreneceksin sistem böyle biraz. Kesinlikle olumsuz birşey olmadı...” -Abdullah

Certel’in (2010) yaptığı bir araştırmada da Erasmus programına katılan Türk öğrencilerin yurtdışında bazı öğretim elemanlarının kendilerine olan önyargılı yaklaşımlarından bahsetmiş, bunun bariz bir ayrımcılık olmadığını ama bir his olduğunu ifade etmişlerdir.

Buna benzer bir bulgu bir öğrenci tarafından şöyle ifade edilmiştir.

“Uluslararası öğrencilere alışık bizim okul, çok fazla var. Birkaç hoca çok iyiydi ama bir hocada sorun yaşadık. Ders konusunda yardımcı olmadı mesela ben sunum yapacağım zaman bana yardımcı oldular ama Türkleri her zaman daha az İngilizce bilen kesim olarak görülüyorlar malesef o yüzden bu yönden biraz önyargı oldu onlara karşı...” -Rukiye

Yağcı ve ark. (2013) ‘Erasmus programı ile Türkiye’ye gelen öğrencilerin karşılaştığı akademik güçlükler’ başlıklı araştırmasında; akademik danışmanlar öğrencilerin sorunları hakkında yeterli bilgi sahibi ve sorun çözmede istekli, öğretim elemanları Erasmus öğrencilerine karşı ilgili ve yardımsever görülmektedir.

Yabancı öğrencilere ilişkin elde edilen bulgular Yağcı ve ark.’nın (2013) yaptığı araştırma sonuçlarıyla uyumlu görünmektedir.

“Harika hocalarla işbirliği yaptım. Yeterli ve çok profesyoneldiler...”-Liliya

“Açık fikirliydiler ve iyi bir tecrübe edinmemiz için yapabilecekleri yardımın en iyisini yaptılar...” -Andreea

“Evet iletişim kurdum. Tavırları öğretmenlerden beklendiği şekilde samimi idi...” -Marijn

Türkiye’den giden öğrenciler ve Avrupalı öğrencilerin hocaları Erasmus öğrencilerine karşı ilgili, yardımsever ve profesyonel buldukları anlaşılmaktadır.

Sosyal Aktivitelerin Sosyal Uyuma Etkisi

Türk öğrencilerin tamamı sosyal aktivitelere, partilere katıldıklarını ve tarih, kültür, sanat içeren gezileri takip ettiklerini ifade etmektedirler. İki öğrenciden biri sosyal aktivitelere katıldığını fakat ekonomik sebeplerle gezilerin tamamına değil bir kısmına katıldığını, bir diğeri ise alkollü ortamları tercih etmediğini ifade etmektedir. Sosyal aktivitelerin üniversite bünyesinde düzenlendiği ve öğrencilerin haberdar edilerek katılımlarının sağlandığı, uyum süreçlerinin desteklendiği anlaşılmaktadır.

“Süreçte sosyal ve kültürel aktivitelere bulundum. Tarih, sanat vs. olarak benim için merak uyandıran gezilere katıldım. Genellikle girişken ve farklı kültürlerle açık bir kişi olarak sosyal iletişimde güçlük yaşamadım...” -Özgün

“Katıldım. Ben daha çok seyahat etmeyi çok seviyordum. Boş bulduğum vakitlerde hep seyahat ettim. Okul devamlılık zorunluluğu vardı. Onun dışında öğrencilerin takıldığı okul partilerinde oluyorduk hafta içi...” -Şeyma

Yabancı öğrencilerin 7’si sosyal aktivitelere katılmadıklarını belirtmiş, bazıları ise farklı etkinliklerde bulunmuştur. Bunlar; profesyonel etkinlikler, mimari sosyal aktiviteler, futbol, geleneksel aile ziyaretleri ve yerel halk ile sohbet, Erasmus gezi programları şeklinde ifade edilmiştir.

“Evet, ben Erasmus’un sıradan aktiviteleri yerine mimari sosyal aktiviteleri ve profesyonel etkinlikleri tercih ettim...” -Andreea

“Birçok sosyal aktivitelere katıldım, kulüplere, cafe barlara, futbol, jimnastik ve geleneksel aile ziyaretleri vb. Yerel halk ile buluştum ve sohbet ettim...” - Marijn

“Erasmus gezi programlarına katıldım...” -Martina

Türkiye'den giden öğrencilerinin tamamı tarih, kültür, sanat, gezi vb. sosyal aktivitelerine katılmış ve bunun onların sosyal uyumlarına olumlu katkı sağladığını söyleyebiliriz. Avrupalı öğrencilerin ise üniversite bünyesinde sosyal aktiviteler planlanmadığı için katılmadıklarını, bir iki öğrencinin bireysel çabalarıyla okul dışında yapılan etkinlikleri takip ettikleri görülmektedir.

4.7. Erasmus Programının Sosyal Uyuma Katkıları İle İlgili Bulgular

Erasmus Öncesi ve Sonrası Olarak Farklı Kültürlere Bakış

Türk öğrencilerin farklı kültürlere bakışlarının Erasmus öncesi ve sonrası olarak karşılaştırıldığında görüşleri; Avrupa kültürlerini tanıma, farklı bakış açıları edinme ve empati yeteneği kazanma, önyargının kırılması, insan merkezli düşünmeyi geliştirme ve insanın değişmesi şeklinde ortaya çıkmıştır.

“Farklı kültürlere karşı ilgim beni bu programa yönlendirdi zaten. Erasmus'un en büyük faydası başka kültürlerde yaşamış insanların gözünden olaylara bakmamı sağlayan bir bakış açısı oldu. Ayrıca empati yapabilmeyi öğrenme...” -Suzan

“Erasmus öncesi sadece duyduğum okuduğum televizyondan izlediğim bir yerdi ama içinde bulunup yaşamak daha farklı. İlk başta Alman insanının soğukluğu kırıldı...” -Samet

“Ben bunu bayağı düşündüm yani önceden ben Türk insanın çok samimi, kurallara uyan düzenli bir toplum olduğunu düşünüyordum kendimiz açısından ama oraya gittiğimizde diğer toplumun insanlarını da gördüğümde

dedim ki gerçekten özellikle İspanyollar Fransızlar özellikle Fransızlara soğuk derler ama çok cana yakındılar mesela ben önyargılı bir insanmışım onu farkettim onlar önyargısı olmayan, samimi, insanlara birşeyler katabilen, kültürlü insanlar ben de kendimi öyle görürüm entelektüel kapasite açısından ama orda hem kendimi çok geliştirdim hem de gelişen insanlar arasında olunca kendimi daha iyi hissettim. Yani bu entelektüel kapasite açısından beni de değiştirdi Erasmus. Başka ülkelerin insanlarını görünce kendinde olan ve olmayan özellikleri karşılaştırabiliyorsun...” -Duygu

Yabancı öğrencilerin 7’si ise diğer kültürlerle karşı daha açık fikirli olduklarını, kültürleri keşfetmenin çeşitlilik sağladığını ve bunun insanı değiştirdiğini, Türklerin misafirperver olduklarını öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

“Yurtdışında buldum birçok farklı kültürler hatta Müslüman kültürü deneyimim oldu. Yurtdışına gitmeyi seviyorum. Bu yüzden seyahat ediyorum. Seyahat edip farklı kültürleri tecrübe edersen bu seni çok değiştirir. Bunu kesinlikle tavsiye ederim. Yapın. Kendi ülkeden farklı. Bu yüzden Türkiye’de bulunmak istedim. İnsanlar değişik konular hakkında mesela terörizm, politika, güvenlik hatta siyaset konularında da çok konuşuyorlar, iyi bir şekilde konuşuyorlar...” -Julia

“Yarı İtalyanım, iki farklı kültürle büyüdüm. Ben gerçekten açık fikirli, kültürlerle ilgiliyim çünkü bence her kültür pozitif yönleri sahiptir ve insanlar birbirlerinden birşeyler öğrenebilirler...” -Martina

“Türk kültürü Hollanda kültüründen çok farklı ve ilginç. Türk insanları çok iyi İngilizce konuşamamalarına rağmen gerçekten yardımseverler (bu Türk misafirperverliğinin küçük bir örneği). Statüler Türkiye’de çok önemli...” -Ivo

Türkiye’den giden öğrenciler ve Avrupalı öğrencilerin farklı kültürlerle bakışlarının Erasmus öncesi ve sonrası olarak karşılaştırıldığında görüşleri; farklı kültürleri tanıma, farklı bakış açıları edinme ve empati yeteneği kazanma, önyargının kırılması, insan merkezli düşünmeyi geliştirme ve insanın değişmesi şeklinde özetlenebilir.

Erasmus'un Kişisel Katkıları

Türk öğrencilerin tamamı Erasmus'un olumlu avantajlar içerdiğini; özgüven arttırdığını, yalnız yaşama ve ayaklarının üzerinde durmayı öğrettiğini, sorumluluk almayı öğrenme, yemek yapma, temizlik vb beceriler edindiklerin ayrıca İngilizcelelerini çok iyi geliştirdiklerini ve Avrupa ülkelerini gezme fırsatı bulduklarını bunların Erasmus'un kişisel kazanımları olduğunu ifade etmektedirler.

Gül'ün (2013) yaptığı araştırmada da Türk öğrencilerin neredeyse tamamının şu kazanımları elde ettiği anlaşılmaktadır. Erasmus öğrenci değişimi hareketliliğinin öğrenci üzerine etkileri, katılımcılara sorulduğunda öğrencilerin çoğu dil konusunda Erasmus programı hareketliliğinin olumlu etkilerinden bahsetti. Katılımcıların çoğu bu hareketliliğin kendilerine olan özgüvenlerini arttırdığını ifade etti.

“Bana kattıkları ise klişedir ama kendi ayaklarının üzerinde durmayı öğreniyorsun onun dışında yemek yapmayı öğrendim bana faydalı oldu dil anlamında kendini geliştiriyorsun, hayata karşı bakış açılarım değişiyor. Değişik kültürlerdeki insanlarla arkadaşlık yapma fırsatım oldu bu güzel bişey sosyallik anlamında değişik yerleri gezip görme anlamında kabaca bu şekilde...” -Abdullah

“Türkiye'deki son olaylardan sonra oraya gittiğinizde bir sürü zor şey olmasına rağmen yaşadığınızı hissediyorsunuz çıkıp sokakta hiç yürüyüş yapmayan biriyken orda bunu yapıyorsunuz ki yaptım da. İnsanlar o kadar sosyal ki sizi sürekli teşvik ediyor neredeyse, etrafınızdaki insanlar konuşmak istiyor paylaşmak bu da insanın kendisine yansıyor. Ayrıca 10'a yakın ülke gezdim, hepsinde farklı kültür, yemek, özel şeyler öğrendim bir sürü hatıra biriktirdim. Erasmus programı her öğrencinin kesinlikle yaşaması gereken birşey. Çok fazla sayıda yeni arkadaşlar edindim, onlar benim ülkemi görmeye geldiler ben de onların ülkelerine gideceğim. Yabancı dilimin ilk gittiğimdeki durumuna göre mükemmel seviyede gelişti ve eskiden o İngilizcemdeki aksak konuşma geçti vs...” -Ali

Orada tek başına yaşayınca tamamen farklı bir olay özgüven artıran birşey. Kesinlikle özgüven arttırdı. İngilizcemi daha çok geliştirdi. Yalnızlık korkum yok artık...” -Rukiye

Yabancı öğrencilerin tamamının kişisel katkılara ilişkin görüşleri; farklı bir kültürle tanıştıklarını, daha açık fikirli olduklarını, yeni arkadaşlar edindiklerini, bakış açılarının genişlediğini ve başkaları hakkında daha özenli olmayı öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanında dil becerilerinin geliştiği ve Türk dili ve kültürü hakkında bilgi edindiklerini belirtmişlerdir.

“Beni daha açık görüşlü bir insan yaptı. Harika yeni kültürler ve yeni yaşam tarzları öğrendim...” -Marijn

“Diğer insanlar hakkında daha ilgili ve özenli ve daha saygılı oldum...”- Fatima

“Diğer kültürleri tecrübe etmek, yeni arkadaşlar tanımak, başka bir dil bilmek, ben Türkçe öğrenmeye çalışıyorum ama kolay değil. İngilizce eğitim görüyoruz, İngilizce’imizi geliştirmemiz de güzel. Farklı insanlarla karşılaşıyorsun...” -Julia

Türkiye’den giden öğrenciler ve Avrupalı öğrencileri Erasmus’un kişisel katkıları açısından karşılaştırıldığında benzer kazanımlar elde ettikleri anlaşılmaktadır. Bunlar; özgüven kazanma, daha esnek olma, bakış açısının genişlemesi, dil öğrenme vb. şeklinde özetlenebilir.

ESN’nin 2008’de yaptığı kültürel değişim (cultural exchange) temalı anketinde de Erasmus programının kişisel katkıları olarak; öğrencilerin daha esnek, özgüvenli, diyaloga açık ve daha toleranslı hale geldikleri aynı zamanda farklı kültürlerdeki insanlarla nasıl iletişim kuracaklarını öğrendikleri belirtilmiştir. (kaynak: <https://esn.org/ESNSurvey/2008>)

Erasmus Programının Beğenilen ve Beğenilmeyen Yönleri

Türk öğrencilerin 8'i Erasmus programının en beğendiği tarafları olarak yeni arkadaşlar edinme, İngilizceyi geliştirme, diğer Avrupa ülkelerini gezme, network, ve Avrupa'da öğrenci olma imkanı olarak açıklamışlardır.

“Kültür sanat, İngilizce geliştirme ve başka yeni diller öğrenme, arkadaşlık, dostluk ve networking...” -Berk

Türk öğrencilerin 8'i programın beğenilmeyen tarafları nerdeyse olmadığını ifade ederken 1 öğrenci hibe yetersizliğini, 2 öğrenci ise derslerin kısmen zorluğundan bahsetmiştir.

Yabancı öğrencilerin 7'si farklı bir ülke ve kültürü tecrübe etmenin Erasmus programının en beğendikleri özelliği olarak görürken, seyahat etme, kendine zaman ayırma, yabancı bir ülkede eğitim görme olanağını da programın diğer artıları olarak ifade etmişlerdir.

“Yeni insanlar, yeni şehir, yeni kültür, yeni eğitim sistemi, farklı bir çevrede olma imkanı bulma...” -Marijn

“Kendi okulunu terketmeden buraya eğitime gelebilirsin, burs (hibe) da faydalı çünkü tüm parayı yatırmak zorunda değilsin. Ülkeyi gezmek görmek için sana zaman veriyor ve yarım dönem bu tecrübe için yeterli bir süre...” -Ksenia

Yabancı öğrenciler programın beğenilmeyen yönlerine ilişkin olarak; 3'ü en başta bürokratik ve idari süreçlerden kaynaklanan gecikmeler ve sorunlar yaşadıklarını Erasmus koordinatörlerinin yetersizliği, onlara ulaşmadaki güçlüklerden bahsetmişlerdir. Bir öğrenci derslerin seviyesinin düşüklüğünü dile getirirken, diğer bir öğrenci oryantasyon programının yetersizliğini belirtmiştir.

“Bürokrasi, evraklarla uğraştım, buraya varmadan bir iki hafta kalıncaya kadar hala gelişim kesin değildi. Çünkü bana hiç cevap vermediler, kabul mektubum yoktu... Herşeyi yoluna koymaya çalıştım. Bunlar yaşadığım problemler...” -Ksenia

Türkiye'den giden öğrenciler ve Avrupalı öğrenciler karşılaştırıldığında programın beğenilen özellikleri olarak; yurtdışında eğitim görme, seyahat etme, dil geliştirme, beğenilmeyen özellikler olarak ise; bürokratik zorlukların ön plana çıktığı söylenebilir.

Göksu'nun (2011) yaptığı bir araştırmada öğrencilerin yaşadığı sorunlara ilişkin bulgular; bürokratik sorunlar, dil sorunları ve kültürel adaptasyon olarak özetlenmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışma ile Erasmus programı çerçevesinde Türkiye'den yurtdışına giden öğrencilerin ve yurtdışından Türkiye'ye gelen Avrupalı öğrencilerin sosyal uyumları karşılaştırmalı olarak ve nitel desenli olarak araştırılmıştır. Bu bölümde yapılan çözümlemelere dayalı olarak ortaya çıkan sonuçlara yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan nitel desen Erasmus programına katılan Türk ve Avrupalı öğrencilerin sosyal uyumlarının karşılaştırmalı olarak derinlemesine incelenmesine bilgi edinilmesine olanak sağlamıştır.

Kültür Şokuna İlişkin Sonuçlar

Erasmus programı çerçevesinde yurtdışına giden Türk öğrencilerin 8'i kültür şoku yaşadıklarını ifade etmiştir. Bunun birkaç haftayı bulduğunu zamanla ve insanlarla etkileşime geçince uyum sağladıklarını belirtmişlerdir. 2 öğrenci, genel olarak var olan disiplinden, kuralların farklılığı ve katılığında bahsetmişlerdir. 1 öğrenci ise gittikleri ülkeyle ilgili daha önce bilgi sahibi oldukları ve duygusal açıdan hazırlıklı olmaları nedeniyle kültür şokunu az yada hiç yaşamadıklarını düşünmektedirler. Bir öğrenci ise daha önceki Erasmus deneyimi nedeniyle kültür şoku yaşamadığını ifade etmiştir.

Kültür şokuna ilişkin Türkiye'ye gelen yabancı öğrencilerin cevapları incelendiğinde 9'u kültür şokunu kısa süreli yaşadıkları yada hiç yaşamadıkları yönünde olmuştur. 1 öğrenci daha çok farklı olana alışmak için kısa bir süre zamana ihtiyaç duyduklarını, yaşadığı şokun pozitif yönde olduğunu, Türkiye'nin tam hayal ettiği gibi olduğunu ve kültür şoku yaşamadığını ifade etmiştir.

Türk öğrenciler ile yabancı öğrenciler karşılaştırıldığında Türk öğrencilerin 9'u ilk kez yurtdışına çıkması daha önce bir deneyimleri olmaması nedeniyle kültür şokunu daha uzun süre ve yoğunlukta yaşadıkları anlaşılmaktadır. Yabancı öğrencilerin ise tamamı daha önce yurtdışına çıktıkları ve farklı kültürlerle açık olmaları, önyargısız

ve esnek yapıda olmaları nedeniyle kültür şokunu hiç yada kısa süreli yaşadıkları anlaşılmaktadır.

İngilizce Dil Yeterliliğine İlişkin Sonuçlar

Türk öğrencilerin 8'i İngilizce yeterliliğine sahip olduklarını ancak pratik konusunda Erasmus programı çerçevesinde gittikleri okullarda konuşmalarını geliştirip çok iyi düzeye taşıdıklarını ifade etmişlerdir. Bir öğrencinin, 'Türkler her zaman daha az İngilizce bilen kesim olarak görülüyorlar' şeklindeki ifadesi ise ilgi çekici bulunmuştur.

Yabancı öğrencilerin tamamının İngilizce yeterlilikleri konusunda bir sıkıntılarını olmadıkları daha çok Türkiye'de İngilizcenin yaygın olarak kullanılan bir dil olmaması nedeniyle zorlandıkları anlaşılmaktadır. Bir öğrenci ev sahibi üniversitenin dil kursu sunmamasını da bir eksiklik olarak dile getirmiştir.

Önyargı ve Ayrımcılığa İlişkin Sonuçlar

Türk öğrencilerin 5'i gittikleri ülkelerde bir Türk önyargısı olduğundan bahsetmişlerdir. Bazı öğrenciler bunun açık bir ayrımcılık şeklinde olmadığını ancak bir his olduğunu söylemişlerdir. Bunlara gerekçe olarak; bazı öğrenciler, Fransa'da meydana gelen terör olayları nedeniyle kendilerine sorular yöneltildiği, Avrupa'da İslamofobi'nin varlığını hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bir öğrenci Alman arkadaşının Türkleri sevmediğini kendisine söylediğini belirtiyor. Bir başka öğrenci ise sevdiği bir arkadaşının bile 'Sen Müslüman bomba' şeklinde şaka yaptığını, bunu rahatsız edici bulduğunu belirtmiştir. Bir grup Türk öğrencinin üniversite dışında bir kulübe Türk oldukları ve dış görünüş ve giyimleri nedeniyle bir ayrımcılık yaşadıkları ve kulüpten içeri alınmadıkları öğrenciler tarafından vurgulanmıştır. Bazı öğrenciler ise dış görünüşlerinin Avrupalılardan farklı olmadığını ve herhangi bir önyargı veya ayrımcılık yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Yabancı öğrenciler Türkiye'de bir önyargı ile karşılaşmadıklarını ifade etmekle beraber bir öğrenci Müslüman olması gerektiğini duyduğunu bunun sürekli söylendiğinde rahatsız edici olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde bir diğer öğrenci

de Ateistim dediğinde Müslüman olması gerektiği konusunda uzun konuşmalar yapıldığını belirtmiştir.

Yabancı öğrencilerin 8'i dış görünüşlerine ilişkin bir önyargı ile karşılaşmadıklarını, sıradışı bir durum yaşamadıklarını Türklerin çoğunun kendilerine karşı çok iyi olduklarını belirtmişlerdir.

Türk ve yabancı öğrencilerin bulguları karşılaştırıldığında Türk öğrencilerin Avrupa'da bir Türk ve Müslüman önyargısı olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Yabancı öğrencilerin ise sadece iki erkek öğrencinin Müslüman olmaları konusunda konuşmalara muhatap olduklarını ifade etmişlerdir.

Memleket Özlemi, Yalnızlık ve Yabancılık Duygularına İlişkin Sonuçlar

Türk öğrencilerin 9'u memleket özlemini yoğun şekilde yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yalnızlık ve yabancılık duygularını ise gittikleri yerde bulunan Türk arkadaşları aracılığıyla giderdikleri anlaşılmaktadır. 2 öğrenci ise aldıkları kararın sonuçlarına katlandığını ve bireysel bir insan olduğu için yalnızlık duygusu yaşamadığını ifade etmişlerdir. 1 öğrenci ise memleket özlemi hiç çekmediğini dönünce üzülerek geldiğini belirtmiştir.

Yabancı öğrencilerin 7'si memleket özlemi çekmediklerini ve yalnızlık duygusu yaşamadıklarını söylemişlerdir. 3 öğrenci ise memleket özlemini biraz çektiklerini belirtmişlerdir. Bir öğrenci ise Türkiye'de kendini evde gibi hissettiğini söyleyerek olumlu görüş beyan etmiştir.

Türk ve yabancı öğrenciler karşılaştırıldığında Türklerin önemli çoğunluğunun memleket özlemi ve yalnızlık duygusu yaşadıkları, yabancı öğrencilerin ise aksine memleket özlemi çekmediği anlaşılmaktadır.

Yemek, Barınma ve Güvenliğe İlişkin Sonuçlar

Yemek

Türk öğrencilerin 5'i yemek kültürünü farklı bulduklarını, domuz eti yemedikleri için uygun yemek bulmada zorluk yaşadıklarını, bunu evde kendileri yemek yapmayı öğrenerek aştıklarını ifade etmişlerdir. Tüm öğrenciler Türk yemeklerini özlediklerini ifade etmişlerdir.

Yabancı öğrencilerin tamamı Türk öğrencilerin aksine yemek kültürünü çok beğendiklerini ve uygun yiyecek bulmada zorluk yaşamadıklarını ifade ederken vejeteryan olan için bir öğrenci opsiyonların çeşitliliğinden bahsetmiştir.

Barınma

Türk öğrencilerin çoğunun uygun konaklama bulma konusunda güçlük çektiği, ev veya yurda geçmeden önce bir süre hostelde kaldıkları daha sonra yerleştikleri mekana uyum sağladıkları anlaşılmaktadır. Türk öğrencilerin çoğunluğu yurt tercihinde bulunmuştur.

Yabancı öğrenciler üniversitenin bünyesinde bir öğrenci yurdu olmadığını, tercihlerini ev bulmadan yana kullandıklarını ve mekana kolay uyum sağladıklarını ifade etmişlerdir. Bir öğrenci ise Türk arkadaş ile kalmanın kendisine uyum sürecinde katkı sağladığını ve Türkçe çeviri yapmada yardımcı olacağını belirtmiştir.

Güvenlik

Türk öğrencilerin tamamı kendilerini gittikleri ülkelerde güvende hissettiklerini belirtmiş gece geç saatlerde bile yürümekten çekinmediklerini eklemiştir.

Yabancı öğrencilerin ise 5'i Türk öğrencilerin aksine gece güvenli olmadığını, dikkatli olduklarını yada dışarı çıkmadıklarını belirtmişlerdir. 5 öğrenci ise kendilerini güvende hissettiklerini ifade etmişlerdir. 2 öğrenci İstiklal Caddesindeki terör saldırısından sonra daha dikkatli olduklarını ve endişeli olduklarını eklemiştir.

Sosyal Uyuma İlişkin Sonuçlar

Seçilen Ülkeye İlişkin Sonuçlar

Türk öğrencilerin seçtikleri ülkeyi neden seçtiklerine ilişkin olarak tercihleri; verilen sertifika, İngilizce ve Almanca dili, Avrupa'daki lokasyonu, bildiği bir yer olması, Erasmus ofisinin yönlendirmesi ve kişisel tercihler şeklinde farklılaşmaktadır.

Yabancı öğrenciler ise Türkiye'yi seçme nedenleri olarak; çok kültürlülük, kültürel farklılık, Türkçe dil öğrenme, Avrupa'dan farklı ama uzak olmayan bir yer şeklinde sıralamışlardır.

Oryantasyon Programına İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin tamamı şehir tanıtımı, üniversite tanıtımı ve öğrencilerin tanışmasını sağlayan partiden oluşan ve üç gün süren oryantasyon programlarına katılmış ve uyum sağlamaya yaptığı katkıdan duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir.

Yabancı öğrencilerin 7'si ise oryantasyon programı yapılmadığını ifade etmiş, bu süreçte arkadaşlarından yardım alarak uyum sağladıklarını belirtmişlerdir.

Türk ve yabancı öğrenciler karşılaştırıldığında oryantasyon programının Avrupa'da daha verimli bir şekilde uygulandığı anlaşılmaktadır. Türkiye'de ise gecikmeli olarak yapıldığı yada yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Yabancı Arkadaş Edinmeye İlişkin Sonuçlar

Türk öğrencilerin tamamı yabancı arkadaşlar edindiklerini, Erasmus programına katılan arkadaşların kendilerine çevreye, okula, derslere, birçok konuda uyum sağlamaya katkı sağladığını ve yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir.

Yabancı öğrenciler ise Erasmus programı ile gelen yabancı öğrencilerin dışında Türk arkadaşlar da edindiklerini, bunun kem kişisel hem bürokratik konularda yardım almalarını sağladığını ifade etmişlerdir.

Türk ve yabancı öğrenciler karşılaştırıldığında arkadaş edinmede benzer davranışlar gösterdikleri hem Türk hem yabancı öğrencilerin arkadaşlıklarını sürdürdüklerini ve birbirlerini ülkelerinde ziyaret ettikleri anlaşılmaktadır.

Akademik Çevre ve Hocalarla İletişim

Türk öğrencilerin 8'i hocalarla olumlu iletişim içinde oldukları, hocaların Erasmuslu öğrencilere karşı tutumlarının hoşgörülü ve yardımsever oldukları çoğunluk görüşünü oluşturmaktadır. Öğrencilerden 2'si hocaları Türkiye'deki hocalara kıyasla ilgisiz ve soğuk bulduğunu, kendilerine ulaşmada güçlük çektiğini ifade etmiş, 2 öğrenci ise hocaların dersleri öğrenci bazlı işlediğini söylemiştir.

Yabancı öğrencilerin 9'u Türkiye'de hocalarla iletişim kurabildiklerini ve kendilerine karşı ilgili, yardımcı ve açık görüşlü olduklarını ifade etmişlerdir.

Sosyal Aktivitelere İlişkin Sonuçlar

Türk öğrencilerin tamamı çeşitli vasıtalarla haberdar oldukları tarih, kültür, sanatsal gezileri takip ettiklerini, ancak ekonomik sebeplerle hepsine katılamadıklarını, bir öğrenci ise alkollü ortamlara katılmayı tercih etmediğini belirtmiştir.

Yabancı öğrencilerin 7'si üniversite bünyesinde aktivitelerin düzenlenmemesi nedeniyle arkadaş çevresi ve bireysel gayretleriyle çeşitli etkinliklere katıldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin 3'ü ise sosyal aktivitelere katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Türk öğrencilerle karşılaştırıldığında Avrupa'daki Türk öğrencilerin bu konuda daha avantajlı oldukları üniversite bünyesinde birçok aktivitenin düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Erasmus Programının Sosyal Uyuma Katkılarına İlişkin Sonuçlar

Farklı Kültürlere Bakışın Erasmus Öncesi ve Sonrası Karşılaştırılması

Türk öğrencilerinin farklı kültürlere bakışının Erasmus öncesi ve sonrası karşılaştırıldığında; öğrencilerin görüşleri, düşüncelerinin önce ve sonrasında da pozitif olduğu, farklı bakış açısı kazanma ve empati yeteneği kazandıkları, Avrupa kültürlerini tanımaya katkı sağladığı, önyargının kırıldığı şeklinde ifade edilmiştir.

Yabancı öğrencilerinin farklı kültürlere bakışının Erasmus öncesi ve sonrası karşılaştırıldığında; yabancı öğrencilerin çoğu daha önceki deneyimlerinden yola çıkarak farklı kültürleri tecrübe etme konusunda açık fikirli olduklarını, yeni kültürleri keşfetmeyi sevdiklerini, Erasmus tecrübesinin kendilerini değiştirdiğini daha bağımsız ve özgüvenli olduklarını, Türk kültürü hakkında birçok şey öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Erasmus'un Kişisel Katkıları

Türk öğrencilerin tamamı, Erasmus'un olumlu avantajlar içerdiğini; özgüven arttırdığını, yalnız yaşama ve ayakları üzerinde durmayı öğrettiğini, sorumluluk almayı öğrenme, yemek yapma, temizlik vb beceriler edindiklerini ayrıca İngilizcelelerini çok iyi geliştirdiklerini ve Avrupa ülkelerini gezme fırsatı bulduklarını bunların Erasmus'un kişisel kazanımları olduğunu ifade etmektedirler. Bir konservatuar öğrencisi ise Türkiye'de bulamayacağı sanat faaliyetlerini takip etmekten mutluluk duyduğunu söylemiştir.

Yabancı öğrencilerin tamamı farklı bir kültürle tanıştıklarını, daha açık fikirli olduklarını, yeni arkadaşlar edindiklerini, bakış açılarının genişlediğini ve başkaları hakkında daha özenli olmayı öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanında dil becerilerinin geliştiği ve Türk dili ve kültürü hakkında bilgi edindiklerini belirtmişlerdir.

Erasmus Programının Beğenilen ve Beğenilmeyen Yönleri

Türk öğrencilerin 8'i, Erasmus programının en beğenilen tarafları olarak yeni arkadaşlar edinme, İngilizcelelerini geliştirme, diğer Avrupa ülkelerini gezme, network, ve Avrupa'da öğrenci olma imkanı olarak açıklamışlardır.

Yabancı öğrencilerin 8'i farklı bir ülke ve kültürü tecrübe etmenin Erasmus programının en beğendikleri özelliği olarak görürken, seyahat etme, kendine zaman ayırma, yabancı bir ülkede eğitim görme olanağını da programın diğer artıları olarak ifade etmişlerdir.

Türk öğrencilerin 5'i olumsuz bir durum belirtmezken, 1 öğrenci konaklama ile ilgili güçlükleri, 1 öğrenci hibe miktarının yetersizliğini, 2 öğrenci ise dersleri zor bulduklarını ifade etmişlerdir.

Yabancı öğrencilerin 3'ü, bürokratik ve idari süreçlerden kaynaklanan gecikmeler ve sorunlar yaşadıklarını, Erasmus koordinatörlerinin yetersizliği, onlara ulaşmadaki güçlüklerden bahsetmişlerdir. 2 öğrenci ise dil konusunda zorluk çekildiğini, dil kursu sunulmamasını eleştirmiş, bir öğrenci önerilen derslerin hepsini alamadıklarını ifade etmişlerdir. Bir öğrenci oryantasyon programının yapılmayışını eleştirmiş, derslerin seviyesinin düşüklüğünden bahsetmiştir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Öğrencilere Yönelik Öneriler

1. Erasmus programına katılan Türk öğrencilerin yaşadığı problemlerin başında İngilizce konuşma pratiklerinin yetersizliği gelmektedir. Öğrencilerin programa katılmadan önce yabancı dillerini geliştirmelerini sağlayacak önlemler almaları ve program süresince ev sahibi üniversitenin varsa sunduğu dil desteğinden yararlanma yoluna gitmeleri olumlu destek sağlayacaktır.

2. Öğrencilerin konaklamaya ilişkin sorunları, ev sahibi ülkeye gitmeden önce ev yada yurt imkanlarının öğrenciler tarafından iyice araştırılması bu sorunu minimize edecektir.

5.2.2. Uygulamacılara Yönelik Öneriler

1. Kültür şokunun etkisini azaltmak için öğrencilere gitmeden önce ev sahibi ülke, üniversite ve eğitim sistemi hakkında oryantasyon yapılması öğrencilerin bilgilenmesini ve onları nelerin beklediği konusunda hazırlıklı olmalarını sağlayacaktır.
2. Yabancı öğrencilere ev sahibi üniversite tarafından oryantasyon yapılması yabancı öğrencilerin adaptasyon ve sosyal uyumlarına yapacağı olumlu katkı ve önemden dolayı gözardı edilmemeli ve özellikle öğrenciler ülkeye geldikten kısa bir süre sonra planlanmalıdır. Geç yapılan oryantasyon uyum sürecinin uzamasına ve sorunlar yaşanmasına yol açabilmektedir.
3. Üniversite bünyesinde Türkçe yoğunlaştırılmış dil kursunun açılması yabancı öğrencilerin sosyal uyumlarını olumlu biçimde etkileyecektir.

5.2.3. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Öğrencilerin farklı kültürlerde yaşayabilme beceri düzeyini ölçmek amacıyla “Küresel Kültür Endeksi” ölçeği geliştirilebilir.
2. Erasmus programına katılan Türk ve yabancı öğrencilerin sosyal uyumları daha geniş bir örnekleme ulaşılarak nicel desenli olarak araştırılabilir.

KAYNAKLAR

Aliyev, R., & Ögülmüş, S. (2015). "Türkiye'deki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kültürlerarası Etkileşim Algısının İncelenmesi." *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(12).

Ağrı, G. İ. (2006). *Küreselleşme Sürecinde Yüksek Öğretim Politikaları ve Erasmus Projesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.

Aktaş, Y. (1997). "Üniversite Öğrencilerinin Uyum Düzeylerinin Uzunlamasına bir Çalışma." *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 13: 107-110.

Aras, B. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi.

Certel, S. S. (2010). *Erasmus Öğrenci Değişim Programına Katılan Türk Öğrencilerin Akademik Yaşantılarının Nitel Olarak İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi.

Coşkunserçe, O. (2014). *Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Uyum Sürecine Yönelik Bir Çevrimici Oryantasyon Uygulamasının Geliştirilmesi ve Etkililiğinin İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi.

Coşkun, H. (Ed.). (2012). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul : Lisans Yayıncılık.

Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve Davranış*. (14.Baskı). Remzi Kitabevi.

Çetin, E. (2013). *Erasmus Öğrenci Değişim Programının Yönetimi Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Erdoğan, M. (2013). *Bireysel ve toplumsal bir durum olarak Türkiye'de önyargı ve ayrımcılık*. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi.

Göksu, F. (2010). *Bir Kültürlerarası İletişim İncelemesi: Erasmus Programı İle Avusturya'ya Giden Türk Öğrencilerin Yaşantı ve Beklentileri Üzerine Yapılan Odak Grup Çalışması*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.

Gül, H. (2013). *Avrupa Birliği Erasmus Değişim Programı Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma* (Göttingen Üniversitesindeki Türk Öğrencileri Örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.

Güçlü, N. (1996). “Yabancı Öğrencilerin Uyum Sorunları.”*Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12: 101-110.

Güney, S. (2006). *Davranış Bilimleri*. (3.Baskı). Nobel Yayınları.

İşeri, A. (2005). *Avrupa Birliği Giriş Sürecinde Erasmus Programı Uygulamasına İlişkin Uzman Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. (10.Baskı). Evrim Yayınları.

Kıroğlu, K., Kesten, A., Elma, C., (2010). “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları.” *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, Aralık, ss.26-39.

(Kaynak:

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/mersinefd/article/view/1002000065/1002000057>)

Oktay, M. (2000). *Davranış Bilimlerine Giriş*. Der Yayınları.

Özçetin, S. (2013). *Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi.

Sancak, A. (2009). *Kültürlerarası Diyalog Açısından Öğrenci Değişim Programları- Erasmus Örneği-* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi.

Şahin, C. (2001). “Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme”. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt 21, Sayı 2, 57-67.

Şahin, E. (2013). *Erasmus Programına Katılan Türk Öğrencilerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi.

Tanyeri, A. E. (2006). *Avrupa Birliği'nin Eğitim Politikası ve Erasmus Programı*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi.

Yağcı, E., Çetin, S., Turhan, B., (2013). “Erasmus Programı İle Türkiye’ye Gelen Öğrencilerin Karşılaştığı Akademik Güçlükler.” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 44: 341-350.

<https://esn.org/ESNSurvey/2008>

<http://ua.gov.tr/programlar/erasmus-program%C4%B1/y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim-program%C4%B1/%C3%B6%C4%9Frenme-hareketlili%C4%9Fi>

<http://www.ktu.edu.tr/ofinaf-erasmusgenelbilgi>

EK -1 DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Değerli Arkadaşlar,

Araştırmacı bu soruları bilimsel bir çalışmada kullanmak üzere sormaktadır. Bu bilgilerin gizli kalacağı ve araştırma dışında başka hiçbir yerde hiçbir şekilde kullanılmayacağı araştırmacı tarafından garanti edilmektedir. Verilecek yanıtlar araştırma sonuçlarını etkileyeceğinden doğru ve samimi yanıtlar vermeye gayret gösteriniz. Teşekkürler.

Nermin BİLİCİ

1. Adınız Soyadınız:
2. Yaşınız:
3. Cinsiyetiniz: ( )Kadın ( )Erkek
4. Uyuşunuz:
5. Öğrenim düzeyiniz: ( )Lisans ( )Yüksek Lisans ( )Doktora
6. Geldiğiniz ülke:
7. Geldiğiniz üniversite:
8. Geldiğiniz bölüm:
9. Erasmus programına katıldığınız ülke:
10. Erasmus programına katıldığınız dönem: ( )Güz ( )Bahar
11. Ne kadar süreyle kaldınız: ( )0-6 ay ( )6-12 ay
12. Konakladığınız yer: ( )Ev ( )Yurt ( )Diğer
13. Erasmus yoğunlaştırılmış dil kursu aldınız mı:
( )Evet ( )Hayır

PERSONAL INFORMATION

1. Name Surname:
2. Age:
3. Sex: Female Male
4. Nationality:
5. Education: Undergraduate Masters Doctoral
6. Country of Origin:
7. Home University:
8. Home Department:
9. The host country where you attended Erasmus:
10. Academic Terms (Erasmus): Fall Spring
11. How long did you stay?: 0-6 months 6-12 months
12. Housing type: Apartment Dormitory Other
13. Did you take the intensive language courses for Erasmus:
Yes No

EK-2 GÖRÜŞME SORULARI

1. Erasmus programı için neden bu ülkeyi seçtiniz.?
2. Gittiğiniz üniversitede oryantasyon programı yapıldı mı? Oryantasyon çerçevesinde neler yapıldı ve uyum açısından size ne gibi katkıları oldu?
3. Öğrenciler kültür şoku denilen bir şaşkınlık yaşayabiliyorlar. Siz bu durumu yaşadınız mı?
4. Yabancı diliniz yeterli miydi? Dil ile ilgili ne gibi sorunlar yaşadınız?
5. Erasmus programı süresince etnik, dini ve kültürel nedenlerle ayrımcılığa uğradınızı düşündünüz mü?
6. Erasmus programı süresince bireysel bir önyargıyla ve dışlanmayla karşılaştınız mı?
7. Erasmus programı süresince yabancılık hissi, yalnızlık duygusu ve memleket özlemi çektiniz mi?
8. Erasmus programı süresince yabancı bir arkadaşınız oldu mu? Olduysa uyum sağlamada nasıl bir katkısı oldu?
9. Erasmus programı süresince akademik çevre, hocalar ile iletişim kurabildiniz mi? Hocaların farklı kültürlerden gelen öğrencilere karşı tutumunu nasıl buldunuz?
10. Erasmus programı süresince arkadaş çevresi edinme deneyiminiz nasıl oldu? Zorluk yaşadınız mı?
11. Erasmus programı süresince sosyal aktivitelere katıldınız mı? Sosyal ortamlara katılmakta güçlük çektiniz mi? Ne gibi zorluklarla karşılaştınız?
12. Dış görünümünüz (giyim vb.) nedeniyle bir önyargı ile karşılaştınız mı?
13. Yeme ve içme konusunda sıkıntı yaşadınız mı? Gittiğiniz ülkedeki yemek kültürünü nasıl buldunuz?
14. Yurtta veya evde yaşama kararınızı neye göre belirlediniz? Yaşadığınız mekana uyumda sıkıntı yaşadınız mı?
15. Erasmus programı süresince yaşadığınız yerde kendinizi güvende hissettiniz mi? Güvenlikle ilgili bir problem yaşadınız mı?
16. Erasmus öncesinde yurtdışı tecrübeniz var mıydı? Varsa katkıları oldu mu?

17. Farklı kùltùrlere karşı bakışınız nasıl? Farklı kùltùrleri tanımanın önemi nedir? Erasmus öncesi ve sonrası karşılaştırmısınız?
18. Erasmus programının size kişisel katkıları nelerdir?
19. Erasmus programının en beğendiğiniz tarafları ne oldu?
20. Erasmus programının en beğenmediğiniz tarafları nelerdir?

Teşekkür Ederim!

INTERVIEW QUESTIONS

1. Why did you choose this country?
2. Were you given an orientation training? What did you find most helpful in the orientation program for your transition?
3. Sometimes Erasmus students experience 'culture shock'. Did you have a similar experience?
4. How was your language proficiency? Did you experience any major problems with language?
5. Have you ever experienced any ethnic, religious or cultural discrimination during your visit?
6. Did you feel any personal prejudices or exclusion in interpersonal contacts during your Erasmus visit?
7. Did you feel alienated or homesick during your visit?
8. Did you have a friend from a foreign culture during your time at Erasmus? How did that friendship help with your adaptation to the new environment?
9. During the program, were you able to establish contact and communication with your professors? What were their attitudes towards international students?
10. Did you have any difficulty making friends during your Erasmus visit?
11. Did you join social activities? What kind of challenges did you face?
12. Were there any prejudices or discrimination in relation to your dress or appearance?
13. Did you like the food culture of the host country? Did you have any problems with finding the right kind of food?
14. On what did you base your decision to live in an apartment or dormitory? Was it easy to get used to the place?
15. Were you feeling safe where you were living? Any security concerns?
16. Have you ever gone abroad before this program?

17. How do you see other cultures? What is the significance of experiencing and knowing other cultures? Could you compare the before and after of your Erasmus experience?
18. What were the benefits of Erasmus for you personally?
19. What did you like most about the program?
20. What did you like the least about the program?

Thank you !

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

SAYI : 95
KONU: Etik Kurul İzni

14.04.2016

Sayın; Nermin BİLİCİ

Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından yapılmış olduğunuz başvuru incelenmiş olup, Prof. Dr. Meral ÇULHA'nın danışmanlığında araştırmayı planladığınız " **Erasmus Programı Çerçevesinde Türkiye'den Yurtdışına Giden ve Yurtdışından Türkiye 'ye Gelen Yabancı Öğrencilerin Sosyal Uyumlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi**" isimli araştırmanız kurulumuzun 14.04.2016 tarihli toplantısında etik yönden uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

Prof.Dr.Eyüp Sabri KAYALI
Etik Kurul Başkanı

EK.Etik Kurul Kararı

TC
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK
KURULU
KARARLAR

Yayın Tarihi :10.12.2015
Revizyon Tarihi :25.01.2016
Revizyon No : 01
Sayfa No : 1 / 1

Tarih: 14 Nisan 2016

Karar No :27

Toplantı Sayısı:04

Nermin BİLİCİ' nin Prof. Dr. Ülker Meral ÇULHA'ın danışmanlığında araştırmayı planladığı "'Erasmus Programı Çerçevesinde Türkiye'den Yurtdışına Giden ve Yurtdışından Türkiye'ye Gelen Yabancı Öğrencilerin Sosyal Uyumlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi"' konulu çalışması incelendi, yapılan inceleme sonucunda araştırmmanın etik yönden uygun olduğuna karar verildi.

ÜYELER

Adı-Soyadı	Alanı	Kurumu	Araştırma ile İlişkisi	Toplantıya Katılma	İmza
Prof. Dr. E.Sabri KAYALI (Başkan)	Mühendislik	Haliç Üniversitesi Mühendislik Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	S. Kayalı
Prof. Dr. Güneş YAVUZER (Başkan Yard.)	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	G. Yavuzer
Yrd. Doç. Dr. Leman KUTLU (Raportör)	Ebelik	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	L. Kutlu
Prof. Dr. Filiz AÇKURT	Beslenme ve Diyetetik	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	F. Açıktur
Prof. Dr. Oya OĞUZ	Fizik	Haliç Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	O. Oğuz
Prof. Dr. Kut SARPYENER	Antrenörlük	Haliç Üniversitesi Beden Eğt. ve Spor Yük. Okulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	K. Sarpener
Yrd. Doç. Dr. İlhan ODABAŞ	Spor Yöneticiliği	Haliç Üniversitesi Beden Eğt. ve Spor Yük. Okulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	I. Odabaş
Av. Korkut HAZİNEDAR	Hukuk	Haliç Üniversitesi	Var ☐ Yok ☒	Evet ☐ Hayır ☒	K. Hazinedar

ETKU:4

ÖZGEÇMİŞ

1979 Silvan’da doğdu. 2001 yılında Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümünde lisans eğitimini tamamladı. 2001-2013 yılları arasında MEB’e bağlı çeşitli okullarda öğretmenlik ve idarecilik görevlerinde bulundu. Görev yaptığı süre içerisinde Amerika Birleşik Devletleri’nin New York eyaletinde anaokulunda gözlemde bulundu. Ayrıca “Focus Group Çocuk Gelişimi ve Anne Eğitimi Seminerleri” başlığıyla çocukla iletişim ve disiplin konulu bir dizi seminerler verdi. 2014 yılında Haliç Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji programında yüksek lisans eğitimine başladı. 2013-2016 yılları arasında Haliç Üniversitesi’nde uluslararası ofis uzmanı olarak çalıştı. İyi düzeyde İngilizce bilmektedir.